

Jaarverslag 2018

Hoge Raad voor de Justitie

Jaarverslag 2018

Verslag goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie op 19 juni 2019.

Il existe aussi une version française du présent rapport.
Er bestaat ook een Franstalige versie van dit verslag.

U kunt dit document raadplegen of downloaden op de website van de HRJ

Hoge Raad voor de Justitie
IJzerenkruisstraat 67
B-1000 Brussel

Tel: +32 (0)2 535 16 16

www.hrj.be

Inhoudstafel

1 INLEIDING	1
1.1. Samenstelling	2
1.2. Organisatie	2
1.3. Mandaat 2016-2020.....	3
2 BELEID	4
3 LOOPBAAN	7
3.1. Examens	9
3.2. Benoemingen en aanwijzingen	14
3.3. Vorming.....	35
4 ADVIES	36
5 TOEZICHT	41
5.1. Klachten	42
5.2. Audits en bijzondere onderzoeken	46
6 INTERNATIONAAL	48
7 LEDEN EN PERSONEEL	53
8 REKENINGEN	55
9 BIJLAGE	58

1 | Inleiding

The logo for the Hoge Raad voor de Justitie (HR) consists of the letters 'HR' in a bold, black, sans-serif font. A thin red horizontal line is positioned below the 'R'. The logo is set against a light gray background that features a large, stylized white 'J' shape.The logo for the Conseil supérieur de la Justice (CS) consists of the letters 'CS' in a bold, black, sans-serif font. It is positioned below the HR logo and shares the same light gray background with the stylized white 'J' shape.

Hoge Raad voor de Justitie
www.hrj.be

Conseil supérieur de la Justice
www.csj.be

Sinds 2000 ijvert de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) voor een betere werking van de rechterlijke orde en verricht hiertoe, overeenkomstig artikel 151 van de grondwet en hoofdstuk Vbis van het Gerechtelijk Wetboek, activiteiten op de volgende gebieden:

- **Loopbaan (Titel III van dit verslag):** De HRJ organiseert de examens voor de magistratuur en draagt magistraten voor ter benoeming door de minister van Justitie. De HRJ selecteert en draagt de kandidaten voor met het oog op hun aanwijzing in de functies van korpschef van de gerechtelijke organisatie, waarvan de HRJ de standaardprofielen vaststelt.
- **Adviezen (Titel IV):** De HRJ neemt initiatieven en geeft adviezen ter verbetering van de werking van justitie, ten behoeve van de burger.
- **Controle (Titel V):** De HRJ voert externe controle uit op de werking van de rechterlijke orde, via audits, bijzondere onderzoeken en de behandeling van klachten over deze werking. Wanneer de HRJ een klacht gegrond verklaart, kan hij tot de betrokken instanties en de minister van Justitie zowel aanbevelingen richten die een oplossing bieden voor het gerezen probleem als voorstellen ter verbetering van de algemene werking van de rechterlijke orde.

De HRJ maakt geen deel uit van een van de drie gestelde machten (wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht) en oefent zijn bevoegdheden in volle onafhankelijkheid uit.

1.1. Samenstelling

De HRJ telt **44 leden** die de **Algemene Vergadering** ervan vormen en die zijn onderverdeeld in een Nederlandstalig college en een Franstalig college.

Elk college telt:

- elf magistraten die door hun gelijken worden verkozen en die bij de HRJ worden aangewezen volgens de door de wet bepaalde regels van territoriale vertegenwoordiging (niveau van het rechtsgebied van het hof van beroep) en van categoriale vertegenwoordiging (zetel, openbaar ministerie, hoger beroep);
- elf niet-magistraten die door de Senaat worden aangewezen wegens hun beroepservaring van minstens tien jaar die nuttig is voor de opdracht van de HRJ (4 advocaten, 3 hoogleraren aan een universiteit of een hogeschool, 4 leden uit het maatschappelijk middenveld). De groep niet-magistraten telt per college ten minste vier leden van elk geslacht.

De leden zetelen op de HRJ voor een **periode van vier jaar** vanaf hun installering. Ze leggen geen verantwoording af aan een externe instantie, maar enkel aan de eigen Algemene Vergadering.

1.2. Organisatie

Vier leden – een lid-magistraat en een lid-niet-magistraat uit elk taalcollege – worden door de Algemene Vergadering verkozen om het **Bureau van de HRJ** te vormen. De leden van het Bureau oefenen een voltijdse functie uit binnen de HRJ, terwijl de andere HRJ-leden er zitting houden naargelang de werkzaamheden die er worden verricht.

Het **voorzitterschap van de HRJ** wordt gedurende het vierjarig mandaat afwisselend uitgeoefend door elk van de vier leden van het Bureau van de HRJ voor een termijn van een jaar die in september ingaat.

Binnen elk taalcollege van de HRJ zijn twee commissies ingericht:

- een **benoemings- en aanwijzingscommissie (BAC)**, samengesteld uit 14 leden (7 magistraten en 7 niet-magistraten) die de bevoegdheden uitoefent als bedoeld onder **Titel III Loopbaan**,
- een **advies- en onderzoekscommissie (AOC)**, samengesteld uit 8 leden (4 magistraten en 4 niet-magistraten) die de bevoegdheden uitoefent als bedoeld onder **Titel IV Advies** en **Titel V Controle**.

Elke commissie wordt voorgezeten door het Bureau van de HRJ dat er deel van uitmaakt. Voor de uitoefening van enkele van hun bevoegdheden zetelen de respectievelijke Nederlandstalige en de Franstalige commissies samen. We spreken dan van de **Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie** en de **Verenigde advies- en onderzoekscommissie**.

1.3. Mandaat 2016-2020

In 2018 zag de HRJ er als volgt uit:

Voorzitter van de HRJ

Magali CLAVIE (tot 11 september)

“Justitie verdient beter dan alle negatieve stereotypen die erover worden uitgedragen”

Joris LAGROU (vanaf 12 september)

“Bijdragen aan een performante, moderne, toegankelijke en vooral menselijke justitie”

Bureau:

Magali CLAVIE, Vanessa de FRANQUEN, Christian DENOYELLE en Joris LAGROU.

Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie:

Joris LAGROU, voorzitter,

Liliana BRIERS, Filip CLAES, Ann DE BRAEKELEER (vanaf 1 januari 2018), Katrien DEMEESTERE, Lucia DRESER, Fritz HOREMANS, Frank JUDO, Pascale LAUWEREYS, Inge T'HOOFT, Piet Taelman, Karen VAN DEN DRIESSCHE, Nick PEETERS en Hans VAN ESPEN, leden.

Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie:

Vanessa de FRANQUEN, voorzitter,

Annick BAUDRI, Philippe BOXHO, Stéphane DAVREUX, Catherine DELFORGE, Olivier DELMARCHE, Jean-Michel DEMARCHE, Xavier GHUYSEN, Ingrid GODART, Sandrine HUBLAU, Eric LEMMENS, Philippe MEIRE, Pierre NICAISE en Pascale SCHILS, leden.

Nederlandstalige advies- en onderzoekscommissie:

Christian DENOYELLE, voorzitter,

Carl BERGEN, Frank FRANCEUS, Kristine HÄNSCH, Bruno LIETAERT, Hilde MELOTTE, Dirk VAN DAELE en Aube WIRTGEN, leden.

Franstalige advies- en onderzoekscommissie:

Magali CLAVIE, voorzitter,

Christian BEHRENDT, Jean BOURTEMBOURG, Isabelle COLLARD, Catherine CULOT, Hervé LOUVEAUX (vanaf 25 oktober 2018), Marc-Antoine PONCELET (tot 24 oktober 2018), Frédéric UREEL en Thierry WERQUIN, leden.

2 | Beleid

De HRJ heeft de cruciale opdracht om het vertrouwen van de burger in justitie te herstellen door bij te dragen aan een efficiëntere en effectievere justitie.

Naast de dagelijkse uitvoering van de activiteiten die hem bij wet zijn toevertrouwd, besliste de HRJ om zich in het mandaat 2016-2020 te **richten op bepaalde thema's** om verder bij te dragen tot het herstel van het vertrouwen van de burger. De Algemene Vergadering keurde in zijn zitting van 26 januari 2017 een planning goed van projecten rond deze thema's die moeten worden uitgevoerd van 2017 tot 2020.

Het **projectenplan 2017-2020** dat de naam Krokusplan kreeg, groepeerde in twee programma's een geheel van activiteiten die finaal tot doel hebben de dienstverlening van justitie aan de burger te verbeteren en zijn vertrouwen in justitie te versterken:

- (1) *Programma "Bevorderen van de aandacht van justitie voor de burger",*
- (2) *Programma "Werken aan een autonome, performante en transparante justitie".*

Dit zijn de **gemeenschappelijke kenmerken** van deze programma's (vermeld in de **Bijlage** van dit verslag):

- ze bestaan uit projecten;
- de projecten binnen hetzelfde programma hebben gemeenschappelijke doelstellingen;
- de projecten hebben betrekking op (strategische) verandering.

Ieder programma bestaat uit projecten op **korte, middellange en lange termijn** waarvan verwacht wordt dat ze:

- bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen en de subdoelstellingen;
- een wezenlijke verandering teweegbrengen in de relatie burger-justitie, in de gerechtelijke organisatie;
- effectief resultaat opleveren.

Vier **projectgroepen**, respectievelijk gewijd aan de toegang tot justitie, een duidelijke rechtstaal, de magistratuur van morgen en de beheersautonomie, coördineren de uitvoering van de activiteiten van het Krokusplan en brengen regelmatig verslag uit aan de Algemene Vergadering over de uitvoering van het plan.

Bij wijze van voorbeeld lichten we onderstaand één van die projecten uit: een duidelijke rechtstaal.

Project *Kruid*: Heel justitie moet begrijpelijker spreken en schrijven!

Met zijn project *Kruid* wil de HRJ het gerecht op smaak brengen met een toegankelijke taal. De HRJ roept alle juridische professionals op om bewust om te gaan met hun taalgebruik met de rechtzoekende. Een online bevraging in 2016 wees uit dat 86% van de burgers de juridische taal niet duidelijk vindt. Ook de juridische professionals delen die mening: 68,8% van de advocaten en bedrijfsjuristen en 66,5% van de magistraten vindt de juridische taal onduidelijk.

Toch zijn er al veel positieve inspanningen om de rechtstaal toegankelijker te maken. Maar het moet en kan beter. Iemand met beroepseer en professionaliteit wil dat de rechtzoekende de teksten in zijn dossier verstaat. Zijn vertrouwen in justitie zal erdoor verhogen.

Met project *Kruid* doet de HRJ een reeks aanbevelingen aan alle juridische professionals, ook aan zichzelf. Zo volgden medewerkers van de HRJ een interne opleiding Klare Taal. Daarnaast wil hij ook politieke partijen, de advocatuur, het kenniscentrum van gerechtsdeurwaarders ... aanzetten om zich voor een helder taalgebruik in te zetten.

De HRJ is opgetogen met de grote belangstelling die het project krijgt in de media. Ook zijn nominatie voor de *Wablieft-prijs 2018* (<http://www.wablieft.be/wablieft-prijs/wablieft-prijs-2018>) en de vraag om het project voor te stellen op een driedaags internationaal congres van het Clarity Netwerk (www.clarity2018.org) in Montréal (Canada) eind oktober 2018 ziet hij als een erkenning voor het initiatief en als een kans om de boodschap op een nog grotere schaal te kunnen brengen. De HRJ is om die reden lid geworden van het Clarity-netwerk (<http://www.clarity-international.net>) dat meer dan 650 leden van een vijftigtal landen in de wereld groepeerde. *Kruid* is ook de POD Maatschappelijke Integratie niet ontgaan. Er was een gesprek om na te gaan of een samenwerking met de dienst "ervaringsdeskundigen" een mogelijkheid is. De HRJ neemt ook deel aan het

Netwerk Klare Taal dat is opgezet door het IGO. Dat netwerk probeert het overzicht te behouden over alle initiatieven rond klare taal in justitie, de advocatuur, de gerechtsdeurwaarders, universiteiten, enz.

De bewustmaking van alle betrokkenen en de omzetting in de praktijk van de aanbevelingen is uiteraard een blijvende opdracht.

De volledige tekst van *Kruid* is terug te vinden op de [website](#) van de HRJ.

3 | Loopbaan

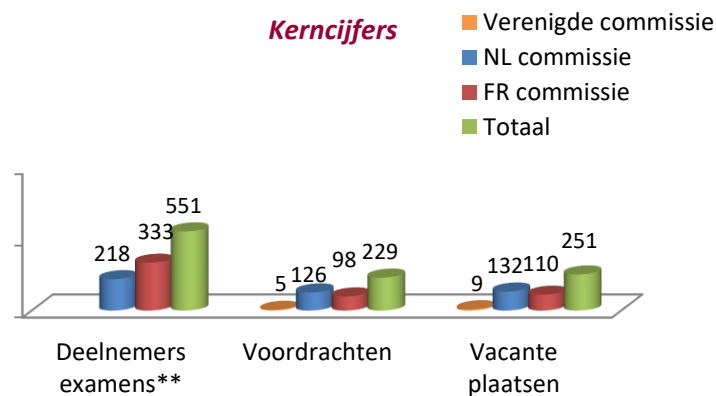
In België kan men in principe alleen beroepsmagistraat worden door te slagen voor een examen.

De enige uitzondering op deze regel is vervat in artikel 207, § 3, 4° alinea van het Gerechtelijk Wetboek. Dat bepaalt dat diegenen die over *“ten minste vijftien jaar nuttige beroepservaring die blijkt geeft van gespecialiseerde kennis van het economisch, financieel of marktenrecht”* beschikken, kunnen benoemd worden tot raadsheren in het hof van beroep te Brussel, die bij voorrang zitting nemen in het Marktenhof. Door een wetswijziging van 2016¹ werd dus een vierde toegangsweg tot de magistratuur gecreëerd die niet afhankelijk is van het slagen voor een examen dat de HRJ organiseert.

Er zijn drie soorten examens: het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage, het examen inzake beroepsbekwaamheid en het mondelinge evaluatie-examen.

Deze examens worden ingericht door de HRJ. Wie voor een magistratenexamen geslaagd is en desgevallend de stage doorlopen heeft, wordt niet automatisch magistraat. Een laureaat moet wachten tot een vacante plaats verschijnt in het *Belgisch Staatsblad*. Vanaf dat moment heeft de laureaat twintig dagen om zich kandidaat te stellen. De HRJ kiest uit alle kandidaten de meest geschikte en draagt hem of haar voor aan de Koning voor een benoeming in een vacature van magistraat of een aanwijzing in een mandaat van korpschef.

Zoals in alle sectoren van de samenleving staat het belang van een goede (na)vorming voor magistraten buiten kijf. De HRJ bepaalt de algemene richtlijnen voor de gerechtelijke stage en de permanente opleiding van de magistraten. Sinds 2008 wordt de opleiding niet meer verzorgd door de HRJ, maar door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO).

** in 2018 werd een tweede sessie van het examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd langs Franstalige kant

¹Wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie (BS van 30 december 2016).

3.1. Examens

3.1.1. VERGELIJKEND TOELATINGSEXAMEN TOT DE GERECHTELIJKE STAGE

Het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage is bedoeld voor jonge juristen met weinig beroepservaring (minimum 2 jaren juridische ervaring) die snel een loopbaan als magistraat willen beginnen. Dit is een onrechtstreekse toegangspoort tot de magistratuur omdat de geslaagden eerst nog met succes een stage moeten doorlopen, voor ze kunnen solliciteren voor een vacante plaats.

Aan het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage namen tijdens het gerechtelijk jaar 2018-2019 (oproep tot kandidaatstelling bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 5 september 2018) ² 87 Nederlandstalige kandidaten, 83 Franstalige kandidaten en 1 Duitstalige kandidaat deel.

20 Nederlandstalige kandidaten (of 23,0%) en 18 (of 21,4%) Franstalige kandidaten zijn geslaagd. In het *Belgisch Staatsblad* van 10 mei 2019 werd het aantal openstaande plaatsen voor gerechtelijke stagiairs met het oog op indiensttreding op 1 oktober 2019 bekendgemaakt: 24 Nederlandstalige plaatsen en 24 Franstalige plaatsen.

DEELNEMERS		PROFIEL GESLAAGDEN	
Aantal	171	Aantal	38
Man	24%	Man	47%
Vrouw	76%	Vrouw	53%
Gem. leeftijd	31 jaar	Gem. leeftijd	30 jaar
Balie-ervaring	81%	Balie-ervaring	82%

3.1.2. EXAMEN INZAKE BEROEPSBEKWAAMHEID

Het examen inzake beroepsbekwaamheid kan worden beschouwd als een "rechtstreekse" toegangsmogelijkheid tot de magistratuur. Dit examen is bedoeld voor ervaren juristen (minimum 4 jaren juridische ervaring). De laureaten moeten een beroepservaring van ten minste vijf jaar kunnen doen gelden om nuttig te kunnen solliciteren voor een plaats bij het openbaar ministerie, en tien jaar voor een plaats bij de zetel.

Wie slaagt in dit examen ontvangt een getuigschrift van beroepsbekwaamheid dat zeven jaar geldig is.

Ook gedurende het jaar 2018 werd een (Nederlandstalig en Franstalig) examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd (oproep tot kandidaatstelling in het *Belgisch Staatsblad* van 15 december 2019).

Aan dit examen hebben 122 Nederlandstalige kandidaten, 141 Franstalige kandidaten deelgenomen. 12 Nederlandstalige kandidaten (of 9,8%) en 22 (of 15,6%) Franstalige kandidaten zijn geslaagd.

DEELNEMERS		PROFIEL GESLAAGDEN	
Aantal	263	Aantal	34
Man	34%	Man	30%
Vrouw	66%	Vrouw	70%
Gem. Leeftijd	38 jaar	Gem. Leeftijd	37 jaar
Balie-ervaring	85%	Balie-ervaring	82%

² De rangschikking van de laureaten werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 26 april 2019.

Rekening houdend met de moeilijkheden bij de invulling van de vacatures van magistraten voor de Franse taalrol (in het bijzonder bij het openbaar ministerie) heeft de HRJ, in overleg met de minister van Justitie, beslist om in 2018 een tweede examen inzake beroepsbekwaamheid te organiseren (oproep tot kandidaatstelling bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 26 april 2019).

Aantal deelnemers aan dit bijkomend examen: 99 Franstalige kandidaten. Aantal geslaagden: 17 (of een slaagpercentage van 17,2%).

DEELNEMERS		PROFIEL GESLAAGDEN	
Aantal	99	Aantal	17
Man	29 %	Man	29 %
Vrouw	71 %	Vrouw	71 %
Gem. Leeftijd	40 ans	Gem. Leeftijd	38 ans
Balie-ervaring	86 %	Balie-ervaring	94 %

3.1.3. MONDELINGE EVALUATIE-EXAMEN

Het mondelinge evaluatie-examen, dat gewoonlijk “de derde toegangsweg” wordt genoemd, is bedoeld voor ervaren juristen.

Om te kunnen deelnemen moet men gedurende 20 jaar als voornaamste beroepsactiviteit het beroep van advocaat hebben uitgeoefend of minstens 15 jaar als voornaamste beroepsactiviteit het beroep van advocaat hebben uitgeoefend en minstens vijf jaar een functie hebben bekleed die een gedegen kennis van het recht vereist. Het mondelinge evaluatie-examen wordt tweemaal per jaar georganiseerd. De geslaagden kunnen zich gedurende drie jaar te rekenen vanaf de datum van de afgifte van hun machtiging kandidaat stellen voor een vacante betrekking als magistraat.

Het aantal personen dat via deze weg tot de magistratuur kan toetreden, is per rechtsgebied beperkt tot 12%, naargelang het geval, van het totaal aantal vrederechters en rechters in de politierechtbank van het rechtsgebied van het hof van beroep (art. 187ter van het Gerechtelijk Wetboek), van het totaal aantal rechters bij de rechtbanken van eerste aanleg, de rechtbanken van koophandel en de arbeidsrechtbanken gelegen in het rechtsgebied van het hof van beroep of van het arbeidshof (art. 191ter van het Gerechtelijk Wetboek) of van het totaal aantal substituut-procureurs van de Konings en substituut-arbeidsauditeurs van het rechtsgebied van het hof van beroep of van het arbeidshof (art. 194ter van het Gerechtelijk Wetboek).

In 2018 waren er 9 Nederlandstalige en 9 Franstalige deelnemers aan het mondelinge evaluatie-examen.

Er slaagden 1 Nederlandstalige kandidaat (hetzij een slaagpercentage van 11%) en 1 Franstalige kandidaat (hetzij een slaagpercentage van 11%).

DEELNEMERS		PROFIEL GESLAAGDEN	
Aantal	18	Aantal	2
Man	44%	Man	50%
Vrouw	56%	Vrouw	50%
Gem. leeftijd	50 jaar	Gem. leeftijd	50 jaar
Balie-ervaring	24 jaren	Balie-ervaring	24 jaren

3.1.4. BELEID, EVOLUTIES EN PERSPECTIEVEN

Vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en examen inzake beroepsbekwaamheid

Het programma van het examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd in 2018 werd bekrachtigd bij ministerieel besluit van 11 juli 2017, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 5 september 2017. De programma's van het examen inzake beroepsbekwaamheid en van het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage voor het gerechtelijk jaar 2018-2019 werden bekrachtigd bij ministerieel besluit van 31 juli 2018, dat op 5 september 2018 in het *Belgisch Staatsblad* werd gepubliceerd.

In verband met die programma's benadrukken we de volgende punten:

- Sinds 2013 worden het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en het examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd op een wijze die meer de nadruk legt op het **“kunnen”** van een kandidaat-magistraat, eerder dan op het “kennen”. Deze examenvorm werd behouden voor de betrokken periode. Met de nieuwe examenvorm wordt onder meer gepeild naar het juridisch denkvermogen van de kandidaten, naar hun vermogen om een casus te analyseren en, rekening houdend met alle elementen die eigen zijn aan dat praktijkgeval, een (juridisch) correcte oplossing naar voren te schuiven die tevens een maatschappelijk effectieve oplossing is. Vanuit dit opzicht wordt van de kandidaten verwacht dat zij bij het formuleren van de (juridische) oplossing optimaal rekening houden met de specifieke en breed-maatschappelijke context die de casus kenmerkt.

De beide examens bestaan uit twee onderdelen, een schriftelijke proef en een mondelinge proef.

- **De psychologische testen** werden behouden in het kader van de examens inzake beroepsbekwaamheid in 2018 en het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage van de zittijd 2018-2019. Deze testen kunnen cognitief-analytische testen en/of een persoonlijkheidsvragenlijst omvatten. De resultaten van deze testen worden gevalideerd in het kader van een onderhoud met de kandidaat en worden vervolgens neergeschreven in een rapport met het oog op de mondelinge proef. De psychologische proeven zijn erop gericht om de examencommissie een beeld te verschaffen van bepaalde competenties waarover de kandidaten beschikken, dit in het licht van de vaardigheden die mogen verwacht worden van een magistraat (adequaat omgaan met macht, besluitvaardigheid, stressbestendigheid, enz.) en dienen dus ter voorbereiding van het mondelinge deel van het examen. De examenprogramma's bieden de juryleden de mogelijkheid om de resultaten van de psychologische proeven in aanmerking te nemen om de beslissing betreffende de kandidaat te motiveren.
- Sedert 2017 zijn de programma's voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage lichtjes gewijzigd wat het mondeling examengedeelte betreft. Het is tevens mogelijk om de kandidaten te bevragen over **'het statuut en de deontologie van de magistraten'**. Het aspect 'deontologie' werd ingevoerd om tegemoet te komen aan de aanbevelingen die de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO – Raad van Europa)³ had geformuleerd in het kader van de vierde evaluatiecyclus, gericht op de preventie van corruptie van parlementsleden, rechters en procureurs.

³ GRECO is een orgaan van de Raad van Europa. Zie : <http://www.coe.int/fr/web/greco>.

Mondelinge evaluatie-examen

We herinneren eraan dat in 2016, op voorstel van de HRJ, het examenprogramma van het mondelinge evaluatie-examen op twee punten werd gewijzigd:

- De kandidaat zal voortaan bevestigd worden door twee verhoorgroepen (voorheen waren het er drie) :
 1. De eerste groep wordt gelast met het toetsen van de juridische kennis van de kandidaat, alsook van zijn analyse- en redeneervermogen;
 2. Voorts wordt, met het oog op de vereenvoudiging van de procedures, een tweede verhoorgroep gelast met het globaal toetsen van de motivatie van de kandidaat, van de wijze waarop hij zijn toekomstige beroepsloopbaan ziet en van zijn vaardigheden om de functie van magistraat uit te oefenen⁴ (daar waar de vaardigheden vroeger apart werden beoordeeld door een derde groep).
- Om de gelijkvormigheid met het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en het examen inzake beroepsbekwaamheid te bewaken werd ook hier in de mogelijkheid voorzien om de kandidaat te onderwerpen aan psychologische proeven.

In 2017 werd het examenprogramma aangepast waardoor de kandidaten ook bevestigd worden over hun kennis van het 'statuut en de deontologie van de magistraat', om dezelfde redenen als hiervoor vernoemd (aanbevelingen GRECO). Het programma werd bekrachtigd bij ministerieel besluit van 11 juli 2017, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 5 september 2017.

Sensibiliseren en informeren

De HRJ was opnieuw aanwezig op de **jobinfobeurzen** die de universiteiten voor de studenten rechten organiseren. Op die jobinfobeurzen kregen de aanwezigen informatie over de examens die de HRJ organiseert en over de loopbaanmogelijkheden binnen de magistratuur.

Zo kan bij potentiële kandidaten die anders misschien moeilijk kunnen worden bereikt, de interesse voor een loopbaan in de magistratuur gericht en prospectief worden gewekt. Burgers bewust maken van hun mogelijke toekomst binnen de magistratuur, is een investering die behouden moet blijven.

Net zoals de voorgaande jaren hebben de benoemingscommissies **algemene infosessies** georganiseerd voor de kandidaten die voor de examens zijn ingeschreven. Daarin werd vooral toelichting verschaft over de examenprogramma's, de concrete modaliteiten van de examens en over de verwachtingen van de jury's.

Opdat de kandidaten zich optimaal zouden kunnen voorbereiden, zijn er **diverse documenten op de website van de HRJ** beschikbaar gesteld zoals de PowerPointpresentaties van de infosessies, enkele goede examenkopijen van vorige jaren (Franstalige commissie) en een tijdsplanning van de examens

zodat (potentiële) kandidaten ruimschoots op voorhand kunnen inschatten op welke tijdstippen zij zich dienen vrij te maken voor de diverse proeven.

Bovendien werd voor de kandidaten die dit wensten **feedbacksessies** gehouden met diverse leden van de examenjury's.

Daarnaast heeft de HRJ in 2018 diverse **uiteenzettingen over de toegangsmogelijkheden tot de magistratuur** gegeven voor advocaten (in samenwerking met de balies van Brussel, Charleroi, Namen en Doornik).

⁴ Met name: integriteit, besluitvaardigheid en vermogen tot synthese, collegialiteit en groepsgeest, empathie en sociabiliteit, stressbestendigheid, openheid van geest, engagement, uitdrukkingsvermogen, aanpassingsvermogen, zin voor samenwerking,...

Evoluties en vooruitzichten⁵

Wat het aantal inschrijvingen voor de examens betreft, hebben we opnieuw een daling waargenomen van de inschrijvingen voor het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage 2018-2019 (227 inschrijvingen ten opzichte van 258 voor de zittijd 2017-2018, ten opzichte van 324 voor de zittijd 2016-2017, ten opzichte van 382 voor de zittijd 2015-2016 en van 463 voor de zittijd 2014-2015).

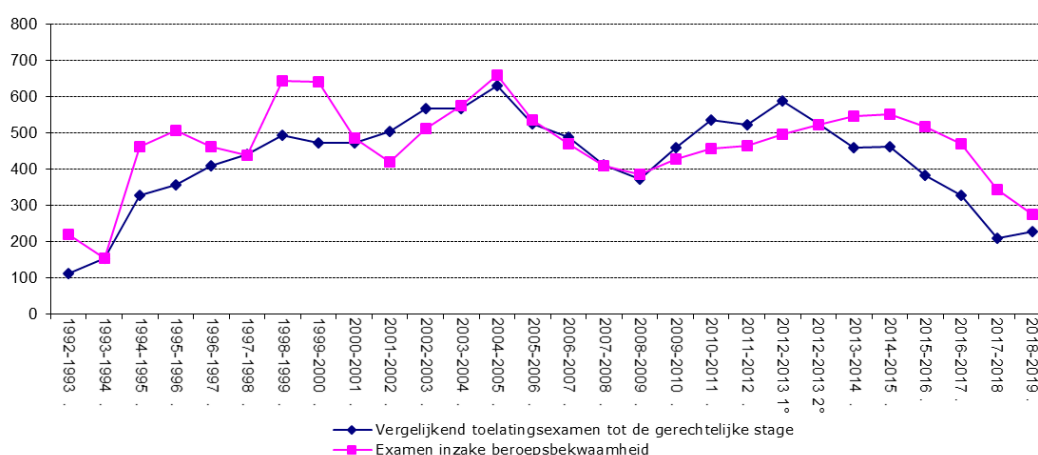
Het dalend aantal inschrijvingen voor het examen inzake beroepsbekwaamheid van de afgelopen jaren werd eveneens bevestigd (344 inschrijvingen voor de eerste zittijd 2018, ten opzichte van 471 voor de zittijd 2017, 519 voor de zittijd 2016 en 552 voor de zittijd 2015).

Omdat er geen verklaring was voor het sinds 2014 steevast dalend aantal inschrijvingen voor de examens, heeft de HRJ in samenwerking met de orde van balies een **peiling**⁶ georganiseerd bij 500 advocaten om inzage te krijgen in dit duidelijke gebrek aan interesse voor de magistratuur. Uit deze peiling is gebleken dat advocaten, ondanks de daling van de afgelopen jaren, nog steeds sterk geïnteresseerd zijn, met een uitgesproken voorkeur voor de zittende magistratuur. Toch is het zo dat steeds minder advocaten de stap naar de magistratuur zetten. Zowel ten noorden als ten zuiden van het land verklaren advocaten dat het intellectuele aspect en de belangrijke maatschappelijke rol van de magistraat het beroep aantrekkelijk maakt. Toch volstaan die elementen niet om de negatievere indruk te compenseren die de advocaten hebben van de dagelijkse uitoefening van de functie en meer bepaald van de omgeving, de arbeidsvoorwaarden en de financiële voorwaarden. Ook de talrijke hervormingen van de rechterlijke organisatie (beheersautonomie, mobiliteit, ...) lijken hen af te schrikken.

Aangezien potentiële kandidaten hierdoor afgeschrikt worden, moeten alle actoren en beleidsmakers, inclusief natuurlijk en vooral politici, grondig nadenken over manieren om de magistratuur, essentiële functie voor de goede en correcte organisatie van onze democratie, opnieuw aantrekkelijk te maken voor veelbelovende profielen.

Zoals *supra* toegelicht heeft de HRJ al verschillende bewustmakings- en voorlichtingsacties gevoerd om nieuwe kandidaat-magistraten aan te trekken. Er moet worden nagegaan of er in de toekomst bijkomende maatregelen moeten worden getroffen om de communicatie met potentiële kandidaten te verbeteren.

Evolutie inschrijvingen toegang tot de magistratuur (NL + FR)

Het merendeel van de deelnemers komt van de balie, zowel voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage (81%) als voor het examen inzake beroepsbekwaamheid (86%). De cijfers zijn quasi identiek bij de geslaagden (respectievelijk 82% advocaten bij het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en 86% voor het examen inzake beroepsbekwaamheid). De meeste deelnemers aan de examens zijn vrouwen (76% vrouwen tegenover 24% mannen voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en 67% vrouwen tegenover 33% mannen voor het examen inzake beroepsbekwaamheid). Het aantal geslaagden is als volgt verdeeld: we zien 53% vrouwen en 47% mannen die geslaagd zijn voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en 56% vrouwen en 44%

⁵ De cijfers weergegeven in dit onderdeel betreffen globale cijfers (Nederlandstalige + Franstalige kandidaten).

⁶ De volledige resultaten van de peiling zijn beschikbaar op de website van de HRJ: <http://www.csj.be/nl/content/persbericht-het-jeugdrecht-nog-uit-te-leggen-aan-de-burger>

mannen die geslaagd zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid. Die tendens (vervrouwelijking) zien we ook op Europees niveau.

Voor wat het mondelinge evaluatie-examen (derde weg) betreft werd volgende verhouding vastgesteld: 50% van de laureaten zijn mannen en 50% zijn vrouwen.

Modernisering van de examenprocedures

Sinds 2013 worden de schriftelijke proeven van de examens via **computer** afgenomen. Hiervoor wordt jaarlijks een specifiek budget vrijgemaakt, teneinde gebruik te kunnen maken van de infrastructuur van SELOR. De budgettaire impact hiervan is belangrijk en bedroeg ca. 43.000 euro voor de examens georganiseerd in 2018 (324 Frans- en Duitstalige⁷ kandidaten en 209 Nederlandstalige kandidaten)⁸. De samenstelling van de examendossiers en de verbetering van de examenkopijen blijft uiteraard een exclusieve bevoegdheid van de leden van de benoemings- en aanwijzingscommissies⁹. De overstap naar geïnformatiseerde proeven is een significante verbetering voor het comfort van de kandidaten en biedt ook voordelen voor de leden van de examenjury's.

Wij herinneren eraan dat de HRJ, na de wijziging van het koninklijk besluit van 21 september 2000¹⁰, een **vereenvoudigde en gemoderniseerde** inschrijvingsprocedure voor de examens heeft ingevoerd. De kandidaten dienen zich voortaan online in te schrijven via de website van de HRJ en kunnen er eveneens de vereiste documenten downloaden. De nieuwe procedure is in werking sinds september 2015.

Bovendien worden sinds januari 2016¹¹, ingevolge de inwerkingtreding van de zogenaamde "only once-wet", bepaalde documenten zoals het diploma, niet meer opnieuw gevraagd indien zij reeds eerder werden overgemaakt.

3.2. Benoemingen en aanwijzingen

3.2.1. INLEIDING

De benoemings- en aanwijzingscommissies van de HRJ dragen de magistraten voor die benoemd of "aangewezen" (in het geval van korpschefs) worden door de Koning (lees: de minister van Justitie).

Na de dossiers te hebben onderzocht en de kandidaten te hebben gehoord, kan de commissie:

- ofwel een kandidaat voordragen, omdat zij met de vereiste meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen van oordeel is dat hij over de voor de functie vereiste kwaliteiten en competenties beschikt;
- ofwel geen enkele kandidaat voordragen (in welk geval de vacante plaats door de Federale Overheidsdienst Justitie automatisch opnieuw wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*).

De voordracht wordt meegedeeld aan de minister van Justitie.

⁷ 322 Franstalige- en 2 Duitstalige kandidaten.

⁸ De kostprijs bedraagt +/- 80 euro per kandidaat.

⁹ Met uitzondering van de Duitstalige kandidaten, waarvan de examenkopij overeenkomstig artikel 259bis-10, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek wordt verbeterd door een groep Duitstalige experts. Opgemerkt wordt dat, na de verbetering, de groep experts een rapport opmaakt ten behoeve van de examenjury, die soeverein is in zijn beoordeling in het kader van de deliberatie.

¹⁰ Koninklijk besluit van 23 augustus 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 september 2000 tot vaststelling van de wijze en de voorwaarden voor de organisatie van het examen inzake beroepsbekwaamheid en van het vergelijkend examen voor toelating tot de gerechtelijke stage.

¹¹ Wet van 5 mei 2014 houdende verankering van het principe van de unieke gegevensverzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkschakeling van elektronische en papieren formulieren.

Vervolgens kan de Koning:

- ofwel de keuze van de commissie “bekrachten” door de kandidaat te benoemen;
- ofwel deze voordracht weigeren en zijn beslissing met redenen omkleeden (in welk geval het dossier opnieuw wordt bezorgd aan de commissie, die een nieuwe beslissing moet nemen);
- ofwel de beslissing niet nemen binnen de voorgeschreven termijn van 50 dagen na de ontvangst van het proces-verbaal van voordracht; in dat geval beschikt de commissie over een termijn van 15 dagen om een aanmaning aan de Koning te betekenen; wanneer de Koning binnen 15 dagen na de betekening geen beslissing treft, staat zijn weigering gelijk met een afwijzende beslissing waartegen beroep openstaat bij de Raad van State, en de vacature opnieuw wordt bekendgemaakt.

Voordrachten worden slechts uitzonderlijk geweigerd¹².

We merken op dat voor een aantal in het *Belgisch Staatsblad* vacant verklaarde plaatsen geen enkele kandidatuur wordt ingediend. Deze plaatsen worden, soms meermaals, opnieuw gepubliceerd door de FOD Justitie.

De toelichting bij de activiteiten van de benoemings- en aanwijzingscommissies heeft enkel betrekking op de vacante plaatsen waarvoor kandidaturen worden ingediend en waarvoor de dossiers worden overgemaakt aan de bevoegde commissies.

	Aantal voordrachten (CND + BAC + VBAC) **	Aantal benoemingen of aanwijzingen (CND + BAC + VBAC) **	Weigeringen (CND + BAC + VBAC) **
2001	333	307	25
2002	316	308	25
2003	300	294	6
2004	247	245	1
2005	243	239	4
2006	298	293	5
2007	236	234	1
2008	225	225	0
2009	217	216	1
2010	239	232	6
2011	210	204	6
2012	248	244	4
2013	288	288	2
2014	349	348	4
2015	151	148	3
2016	232	230	2
2017	193	196	7
2018	229	229	0

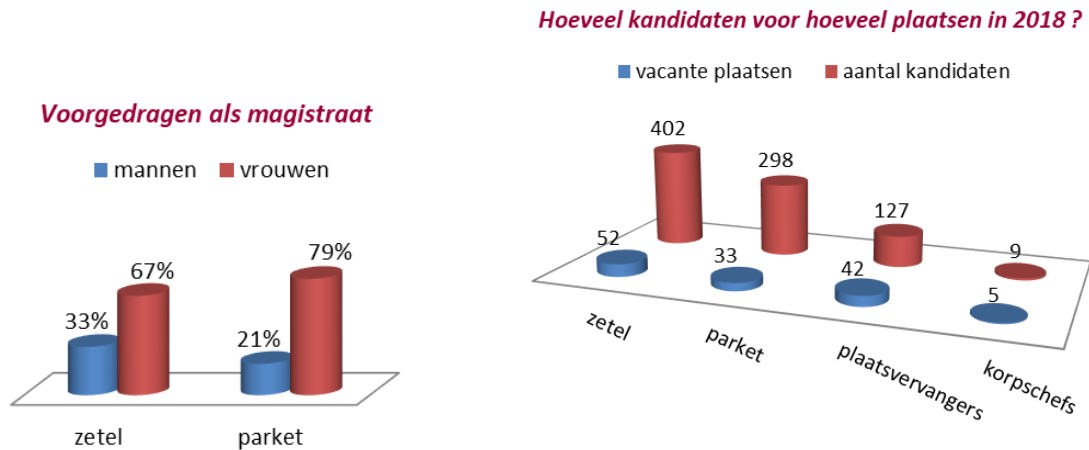
** CND: Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (*commission de nomination en de désignation*)
 BAC: Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie
 VBAC: Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie

¹² Cf. *infra* pagina 14 .

3.2.2. KERNCIJFERS

De Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (BAC)

De Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie heeft de dossiers van 836 kandidaten voor 132 vacant verklaarde plaatsen¹³ onderzocht, en heeft 126 voordrachten gedaan.

Voor 6 vacante plaatsen heeft de BAC geen enkele kandidaat voorgedragen.

Verschillende redenen kunnen worden aangevoerd voor deze beslissingen:

1. Voor vijf van de zes plaatsen, te dezen allen vacante plaatsen voor het ambt van plaatsvervangend rechter, werden de kandidaten reeds voor een andere vacante plaats voorgedragen. Wanneer een kandidaat voor meerdere vacante betrekkingen solliciteert en hij reeds voor één ervan werd voorgedragen maar nog niet werd benoemd, dan draagt de benoemingscommissie de betrokken kandidaat niet voor andere vacante plaatsen voor, teneinde een coherent benoemingsbeleid te voeren. Het zou immers weinig zinvol zijn om een kandidaat voor te dragen voor een vacante betrekking indien hij waarschijnlijk kort nadien in een andere functie wordt benoemd;
2. Wat de zesde plaats betreft, meer bepaald een vacante plaats van raadsheer bij het hof van beroep te Brussel, Marktenhof, werd geen kandidaat voorgedragen, dit omwille van meerdere redenen: zo was er sprake van een onontvankelijke kandidatuur, van het verbod van cumulatie van gerechtelijke ambten en van een gebrek aan bekwame en geschikte kandidaten.

836 KANDIDATEN

Mannen 39% Vrouwen 61%

Beroepservaring:

14 % magistraat, 33 % gerechtelijk stagiair, 42 % advocaat of 11 % andere (jurist in de overheids- of in de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

126 VOORGEDRAGEN KANDIDATEN

Mannen 36 % Vrouwen 64 %

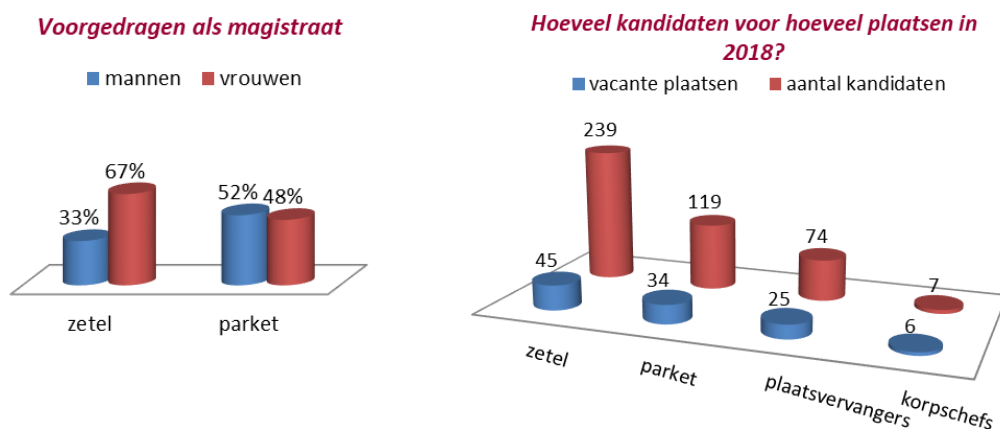
Beroepservaring:

25 % magistraat, 26 % gerechtelijk stagiair, 43 % advocaat of 6 % andere (jurist in de overheids- of in de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

¹³ De statistieken die in deze rubriek worden weergegeven hebben enkel betrekking op de in het Belgisch Staatsblad vacant verklaarde plaatsen waarvoor zich kandidaten hebben aangemeld. De plaatsen waarvoor er geen kandidaten zijn worden niet noodzakelijk overgemaakt aan de HRJ en worden automatisch opnieuw gepubliceerd door de FOD Justitie.

De Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (CND)

De Franstalige Benoemings- en aanwijzingscommissie (CND) heeft de dossiers van 439 kandidaten voor 110 vacant verklaarde plaatsen¹⁴ onderzocht en heeft 98 voordrachten gedaan.

Voor 9 vacante plaatsen heeft de CND geen enkele kandidaat voorgedragen.

Daar zijn verscheidene redenen voor:

1. Alle kandidaten werden reeds voor een andere vacante plaats voorgedragen of werden recent op een andere plaats benoemd (2 plaatsen). Wanneer een kandidaat voor meerdere vacante betrekkingen solliciteert en hij reeds voor één van die betrekkingen werd voorgedragen maar nog niet werd benoemd, dan draagt de benoemingscommissie de betrokken kandidaat niet voor in andere vacante plaatsen, teneinde een coherent benoemingsbeleid te voeren. Het zou uiteraard weinig zinvol zijn om een kandidaat voor te dragen voor een vacante betrekking indien hij waarschijnlijk kort nadien in een andere functie wordt benoemd.
2. De kandidaat leek niet te beschikken over de vereiste vaardigheden en bekwaamheden voor de te begeven functie (2 plaatsen).
3. De kandidaat heeft de stavingstukken met betrekking tot zijn beroepservaring niet aan zijn dossier toegevoegd. Overeenkomstig artikel 287sexies, derde lid, van het Gerechtelijk wetboek, werd de kandidatuur onontvankelijk verklaard (3 plaatsen).
4. De enige nuttig voor te dragen kandidaat heeft zijn kandidatuur ingetrokken (2 plaatsen).

In de loop van het jaar 2018 werd geen enkele voordracht geweigerd door de Koning (lees: de minister van Justitie).

439 KANDIDATEN

Mannen 44 % Vrouwen 56 %

Beroepservaring:

23 % magistraat, 39 % gerechtelijk stagiair, 31 % advocaat of 7 % andere (jurist in de overheids- of in de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

98 VOORGEDRAGEN KANDIDATEN

Mannen 48 % Vrouwen 52 %

Beroepservaring:

36 % magistraat, 26 % gerechtelijk stagiair, 33 % advocaat of 6 % andere (jurist in de overheids- of in de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

¹⁴ De statistieken die in deze rubriek worden weergegeven hebben enkel betrekking op de in het Belgisch Staatsblad vacant verklaarde plaatsen waarvoor zich kandidaten hebben aangemeld. De plaatsen waarvoor er geen kandidaten zijn worden niet noodzakelijk overgemaakt aan de HRJ en worden automatisch opnieuw gepubliceerd door de FOD Justitie.

De Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie (VBAC)

De Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie (VBAC) bestaat uit de 14 Franstalige leden van de CND en de 14 Nederlandstalige leden van de BAC; ze volgt de pariteit magistraten/niet-magistraten. Ze is bevoegd om de programma's vast te leggen van het examen inzake beroepsbekwaamheid, van het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en van het mondelinge evaluatie-examen, maar ook om, ten behoeve van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, de algemene richtlijnen voor de vorming van de magistraten en de gerechtelijke stage voor te bereiden.

De VBAC is ook bevoegd om kandidaten voor te dragen voor een benoeming in het gerechtelijk arrondissement Brussel, wanneer de wet vereist dat de kandidaat wettelijk tweetalig is (bijvoorbeeld voor de vrederechters), en voor de vacante plaatsen bij het federaal parket.

Sinds 12 september 2018 wordt de VBAC voor een periode van twee jaar voorgezeten door de voorzitter van de Franstalige commissie.

In 2018 is de VBAC 3 keer samengekomen om de dossiers van 17 kandidaten te onderzoeken voor 9 vacante plaatsen. Ze heeft 5 kandidaten voorgedragen.

Voor 5 vacante plaatsen heeft de VBAC geen enkele kandidaat voorgedragen.

Daar zijn verscheidene redenen voor:

1. De enige kandidaat voor de vacante betrekking werd reeds voorgedragen voor een andere vacante plaats (1 plaats).
2. De kandidaten leken niet te beschikken over de vereiste vaardigheden en bekwaamheden (2 plaatsen).
3. De enige nuttig voor te dragen kandidaat heeft zijn kandidatuur ingetrokken (2 plaatsen).

In de loop van het jaar 2018 werd geen enkele voordracht van de VBAC geweigerd door de Koning (lees: de minister van Justitie).

Voortdurende verbetering van de selectieprocedure voor de kandidaat-korpschefs

Tijdens het gerechtelijk jaar 2018-2019 moeten de benoemings- en aanwijzingscommissies voorzien in de vervanging van de korpschefs van de rechtscollèges en van de parketten/auditoraten en zich uitspreken over de vragen tot verlenging van de mandaten van korpschefs die hierom verzoeken.

De wens om de selectieprocedure voor magistraten te verbeteren en de aanwerving van korpschefs verder te professionaliseren is een prioritaire doelstelling van het *Krokusplan* van de HRJ en rechtvaardigt de maatregelen die de Raad hiertoe heeft getroffen.

Het gaat onder meer om het verfijnen van de selectieprocedure voor korpschefs om er zeker van te zijn dat zij niet alleen de moderne managementbeginselen van een organisatie uitstekend beheersen maar ook dat ze in staat zijn om een beleidsplan vanuit het menselijke aspect ervan ten uitvoer te brengen.

De benoemings- en aanwijzingscommissies zullen vanaf nu de door de kandidaat-korpschefs ingediende beleidsplannen en het document "Situatieschets en toekomstperspectieven", dat moet worden overgemaakt door de kandidaat ter gelegenheid van zijn vraag tot verlenging, analyseren aan de hand van het model van interne beheersing INTOSAI. De benoemingscommissies kunnen voor die analyse steunen op de expertise inzake interne controle en audittechnieken van de leden van de cel "audit" van de HRJ.

Verder werden psychologische tests en situatiescenario's ingevoerd om na te gaan of de kandidaat-korpschef op grond van zijn persoonlijkheid in staat is een gerechtelijke entiteit te leiden op een wijze die de leden van deze organisatie respecteert en motiveert.

Deze verschillende nieuwigheden in de selectieprocedure van de korpschefs zijn van toepassing voor alle vacante plaatsen van korpschef die vanaf 10 juli 2018 in het *Belgisch Staatsblad* werden gepubliceerd en voor elke vraag

tot verlenging van het mandaat van korpschef die door de benoemings- en aanwijzingscommissies moet worden onderzocht vanaf 1 september 2018.

Met het oog op transparantie en gelijke behandeling tussen de kandidaten heeft de HRJ twee informatiesessies georganiseerd (19 september en 10 oktober 2018) om de nieuwe procedures voor te stellen en eventuele vragen te beantwoorden.

Hernieuwingen en nieuwe aanwijzingen van korpschefs

Tussen 1 september 2018 en 30 juni 2019 hebben de benoemings- en aanwijzingscommissies **32** vragen voor de verlenging van een mandaat onderzocht en de kandidaturen voor **28** vacante plaatsen van korpschefs behandeld.

Onderstaande tabel bevat de activiteiten van elke commissie in beide domeinen:

Korpschefs	Aantal plaatsen	Aantal voordrachten	Aantal niet-voordrachten
AANWIJZINGEN	29	24	5
BAC	14	12	2
CND	13	10	3
CNDR/VBAC	2	2	0
VERLENGINGEN	32	26	6
BAC	12	10	2
CND	15	15	0
VBAC/CNDR	5	1	4
Algemeen totaal	61	50	11

De standaardprofielen voor de korpschefs

De benoemings- en aanwijzingscommissies dienen met het oog op de voordracht van de kandidaten voor een mandaat van korpschef, niet enkel de *bekwaamheid* en de *geschiktheid*¹⁵ van de kandidaten te evalueren, maar moeten ook nagaan of ze voldoen aan de criteria die zijn bepaald door de *standaardprofielen voor de functies van korpschef*. Overeenkomstig artikel 259bis-13 van het Gerechtelijk Wetboek worden de standaardprofielen voorbereid door de Verenigde advies- en onderzoekscommissie. De standaardprofielen worden binnen een maand na goedkeuring door de algemene vergadering van de HRJ bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

De eerste standaardprofielen werden op 16 september 2000 in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd.

Vanaf 2014 heeft de HRJ, in het licht van de verschillende hervormingen van het gerechtelijk landschap en vooral van de omvorming van de gerechtelijke arrondissementen, nieuwe standaardprofielen opgesteld om die van 2000 te vervangen¹⁶. Deze nieuwe profielen leggen meer de nadruk op het managementaspect van de functie van korpschef. Zij werden voorbereid en gepubliceerd in verschillende stadia (eindigend in 2017), met name:

- het standaardprofiel voor de functie van voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank, dat op 28 januari 2014 in het *Belgisch Staatsblad* werd bekendgemaakt;
- de standaardprofielen voor de functies van voorzitter van een rechtbank van eerste aanleg, van voorzitter van een rechtbank van koophandel (thans ondernemingsrechtbank), van voorzitter van een arbeidsrechtbank, van procureur van de Konings en van arbeidsauditeur, die op 6 november 2015 werden bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.
- de standaardprofielen voor de functies van eerste voorzitter van het hof van beroep, eerste voorzitter van het arbeidshof, procureur-generaal bij het hof van beroep en federaal procureur, die op 8 augustus 2016 werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*;
- de standaardprofielen voor de functies van eerste voorzitter van het Hof van Cassatie en van Procureur-Generaal bij het Hof van Cassatie, die op 27 februari 2017 werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*.

¹⁵ Art. 259quater, § 3, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek met verwijzing naar art. 259ter, § 4, van hetzelfde wetboek (zie vooral het tiende lid).

¹⁶ Zie ook het koninklijk besluit van 29 juni 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 15 maart 2000 tot vastlegging van de categorieën van standaardprofielen (BS 10 juli 2015).

Elk standaardprofiel vermeldt de voorwaarden waaraan de kandidaat-korpschefs idealiter moeten voldoen.

De verschillende profielen worden volgens dezelfde structuur voorgesteld:

1. Identificatiegegevens (functiebenaming, organisatie, dienst)
2. Doel van de functie
3. Kernresultaatsgebieden
4. Netwerkelementen (van wie krijgt de functie informatie, welke informatie verkrijgt ze, onder welke vorm, aan wie wordt de informatie aangeleverd enz.)
5. Situering met organogram
6. Positionering (toezicht, leiding)
7. Autonomie
8. Impact (werkbudget)
9. Technische expertise
10. Innovatie
11. Specifieke invulling van de functie (geen permanent resultaatgebied)
12. Competentieprofiel (omgaan met informatie, omgaan met taken, omgaan met medewerkers, omgaan met relaties, omgaan met het eigen functioneren; kerncompetenties, met name: in team werken, servicegericht handelen, betrouwbaarheid tonen, zichzelf ontwikkelen, objectieven behalen).

Voordrachten in 2018 (BAC, CND en VBAC)

(*) De vacatures die in het Belgisch Staatsblad zijn bekendgemaakt en geen kandidatuur hebben ontvangen, zijn niet in de onderstaande tabel opgenomen. Deze vacatures worden automatisch opnieuw door de FOD Justitie bekendgemaakt.

Type vacatures	Aantal vacante plaatsen (*)	Aantal kandidaten	Aantal kandidaten dat werd gehoord	Aantal voordrachten	Aantal weigeringen	Aantal benoemingen en aanwijzingen
Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg	1	1	1	1	0	1
Voorzitter van de vrederechters en de rechters in de politierechtbank	4	4	4	4	0	4
Eerste Voorzitter van het hof van beroep	2	6	6	2	0	2
Eerste voorzitter van het Hof van Cassatie	1	2	2	1	0	1
Arbeidsauditeur	1	1	1	1	0	1
Procureur-generaal bij het hof van beroep	1	1	1	1	0	1
Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie	1	1	1	1	0	1
Rechter in de rechtbank van eerste aanleg	40	394	353	39	0	39
Rechter in de arbeidsrechtbank	8	24	22	8	0	8
Rechter in de ondernemingsrechtbank	10	68	56	10	0	10
Vrederechter	18	41	41	15	0	15
Rechter in de politierechtbank	8	38	35	8	0	8
Raadsheer in het hof van beroep	16	70	67	16	0	16
Raadsheer in het arbeidshof	1	7	7	1	0	1
Raadsheer in het Hof van Cassatie	1	3	3	1	0	1
Substituut-procureur van de Konings	54	396	367	50	0	50
Substituut-arbeidsauditeur	4	9	9	4	0	4
Substituut-procureur-generaal bij het hof van beroep	8	11	10	7	0	7

Type vacatures	Aantal vacante plaatsen (*)	Aantal kandidaten	Aantal kandidaten dat werd gehoord	Aantal voordrachten	Aantal weigeringen	Aantal benoemingen en aanwijzingen
Substituut-generaal bij het arbeidshof	1	1	1	1	0	1
Federaal magistraat	4	13	13	3	0	3
Plaatsvervangend rechter in de rechtbank van eerste aanleg	15	36	34	8	0	8
Plaatsvervangend rechter in de arbeidsrechtbank	15	56	56	14	0	14
Plaatsvervangend rechter in de ondernemingsrechtbank	14	52	49	13	0	13
Plaatsvervangend rechter in het vredegerecht	23	57	57	20	0	20
Totaal	251	1292	1196	229	0	229

NB: De bovenstaande tabel vermeldt plaatsen die werden behandeld door de benoemings- en aanwijzingscommissies gedurende het jaar 2018 (plaatsen deels in 2017 en deels in 2018 gepubliceerd).

3.2.3. TENDENSEN EN EVOLUTIES

Evolutie van de vacante plaatsen in 2018 ¹⁷.

In 2018 werd een totaal van **327** vacante plaatsen gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, met name:

- **270** vacante plaatsen voor effectieve magistraten (7 publicaties in het Belgisch Staatsblad¹⁸);
- **57** vacante plaatsen voor plaatsvervangende rechters/raadsheren (1 publicatie in het Belgisch Staatsblad¹⁹).

Niet alle 327 gepubliceerde plaatsen resulteerden in een uiteindelijke benoeming. Immers, voor vele vacante plaatsen worden geen kandidaturen ingediend en die plaatsen worden stelselmatig opnieuw gepubliceerd zonder ooit ingevuld te worden (bij gebrek aan kandidaten).

Aldus werd, voor 55 van de 327 plaatsen die in 2018 vacant werden verklaard, geen enkele kandidatuur ingediend. De verdeling is als volgt:

- Voor 21 van de 270 plaatsen voor effectieve magistraten werd geen enkele kandidatuur ingediend;

CND : 129 plaatsen vacant verklaard → 12 plaatsen zonder kandidaten
BAC : 129 plaatsen vacant verklaard → 3 plaatsen zonder kandidaten
VBAC : 12 plaatsen vacant verklaard → 6 plaatsen zonder kandidaten

- Voor 34 van de 57 plaatsen voor plaatsvervangende rechters en raadsheren werd geen enkele kandidatuur ingediend;

CND : 30 plaatsen vacant verklaard → 17 plaatsen zonder kandidaten
BAC : 27 plaatsen vacant verklaard → 17 plaatsen zonder kandidaten
VBAC : geen gepubliceerde plaatsen

¹⁷ De hiernavolgende toelichtingen hebben geen betrekking op de vacante plaatsen van rechters in sociale zaken, rechters in handelszaken en rechters en assessoren in strafuitvoeringszaken, waarvoor de HRJ niet tussenkomt in de benoemingsprocedure.

¹⁸ BS van 14 februari, 6 april, 1 juni, 20 juli, 21 september, 19 oktober en 21 december 2018.

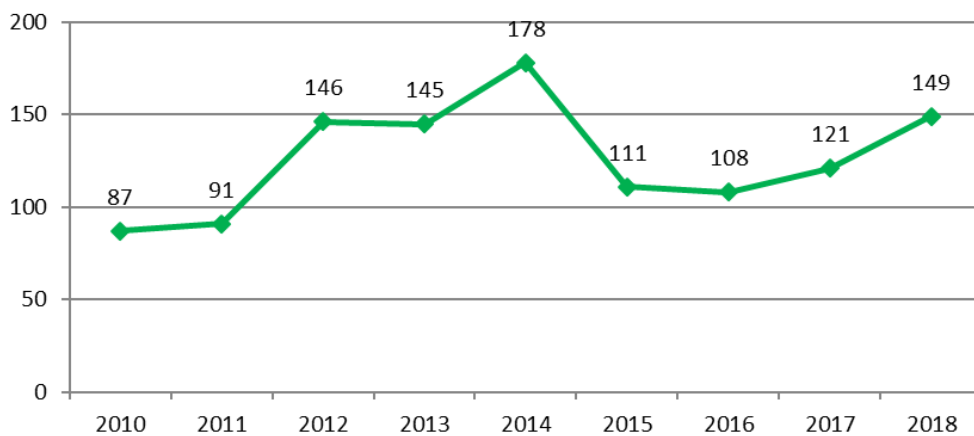
¹⁹ BS van 14 augustus 2018.

De hiernavolgende grafieken geven de evolutie van de vacante plaatsen weer sinds 2010, eerst voor de zetel (met uitzondering van de korpschefs en de plaatsvervangende rechters en raadsheren) en vervolgens voor het openbaar ministerie (met uitzondering van de korpschefs):

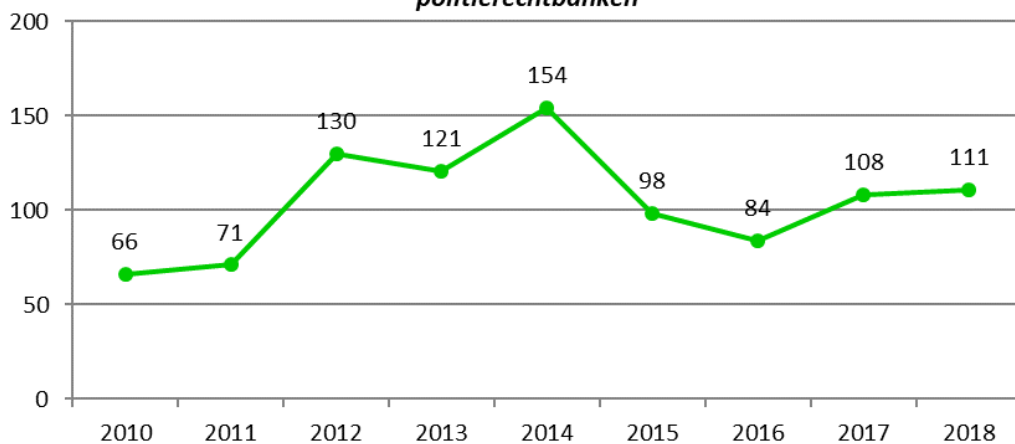
➤ **ZETEL (met uitzondering van de korpschefs en de plaatsvervangende rechters en raadsheren)**

Ten opzichte van het jaar 2017 stellen we voor het jaar 2018 een algemene stijging vast van het aantal vacante plaatsen voor de zetel (2018: + 28 gepubliceerde plaatsen). De stijging geldt hoofdzakelijk voor de categorie raadsheren bij het Hof van Cassatie en bij de hoven van beroep en de arbeidshoven (2017: 13 gepubliceerde plaatsen – 2018: 38 gepubliceerde plaatsen):

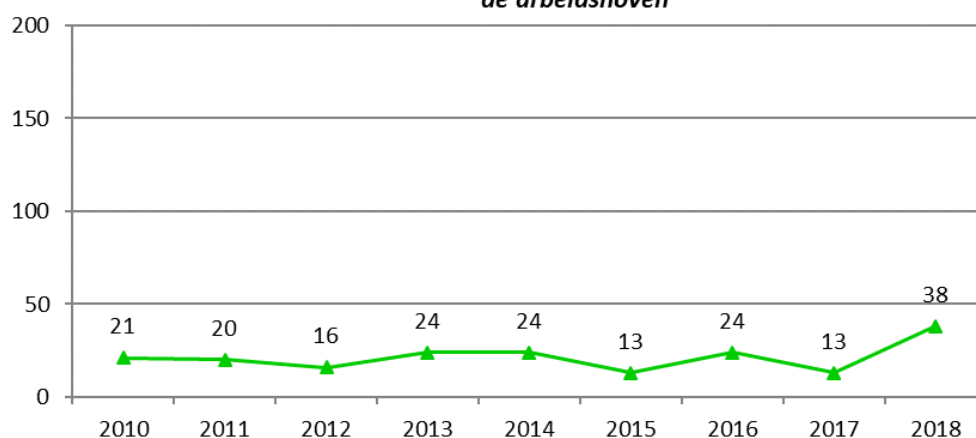
Totaal van plaatsen gepubliceerd voor de zetel

Plaatsen gepubliceerd voor de rechtbanken van eerste aanleg, de ondernemingsrechtbanken en arbeidsrechtbanken, vrederechters en politierechtbanken

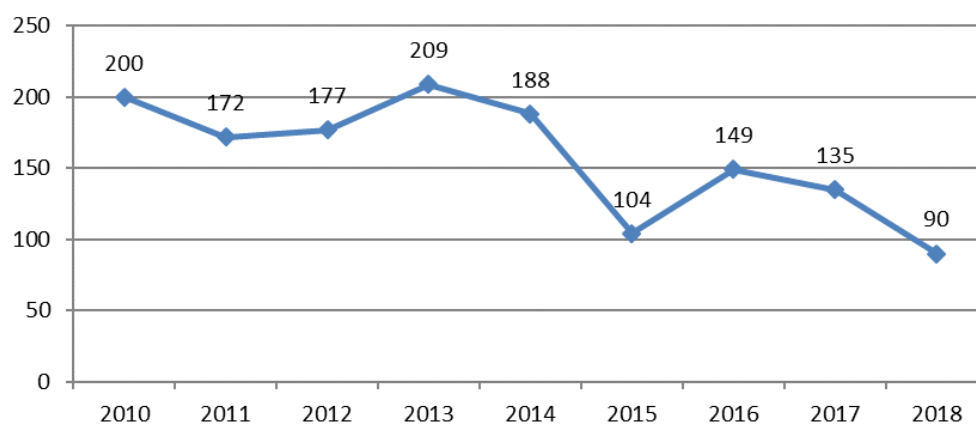
Plaatsen gepubliceerd voor het Hof van Cassatie, de hoven van beroep en de arbeidshoven

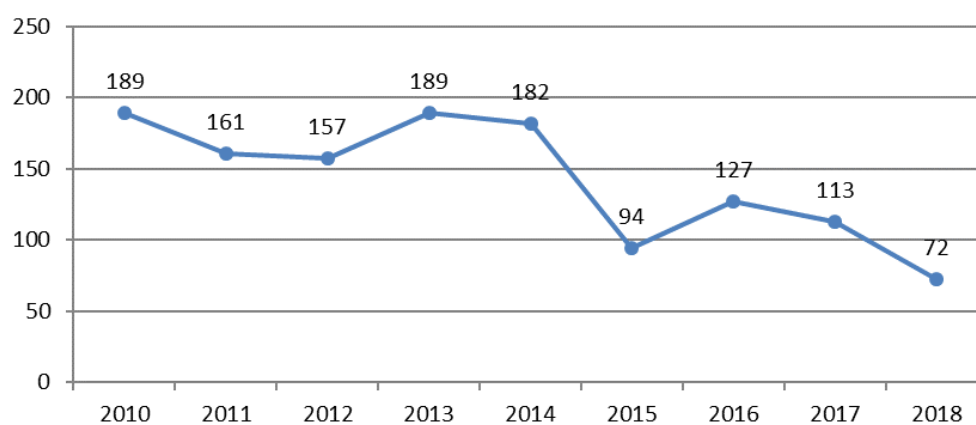
➤ **OPENBAAR MINISTERIE (met uitzondering van de korpschefs)**

Ten opzichte van het jaar 2017 stellen we voor het jaar 2018 een daling vast van het aantal gepubliceerde vacante plaatsen, vooral voor de parketten en arbeidsauditoraten (2017: 113 gepubliceerde plaatsen – 2018: 72 gepubliceerde plaatsen):

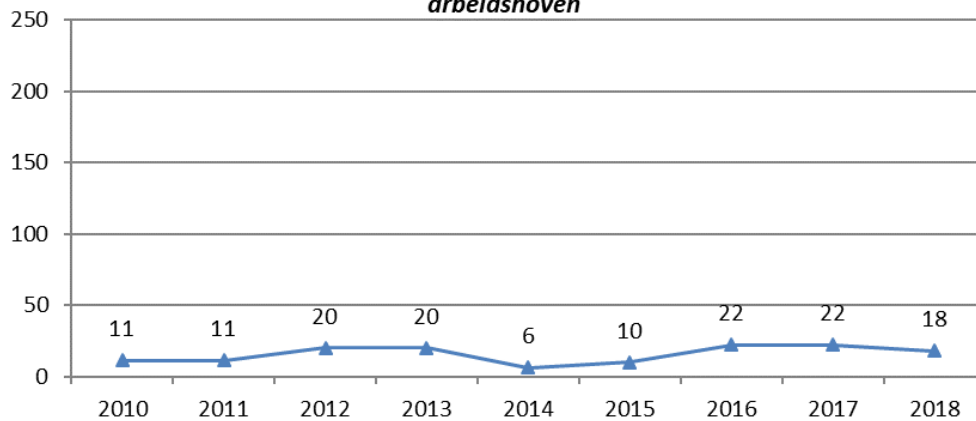
Totaal van plaatsen gepubliceerd voor het openbaar ministerie

Plaatsen voor de parketten en arbeidsauditoraten

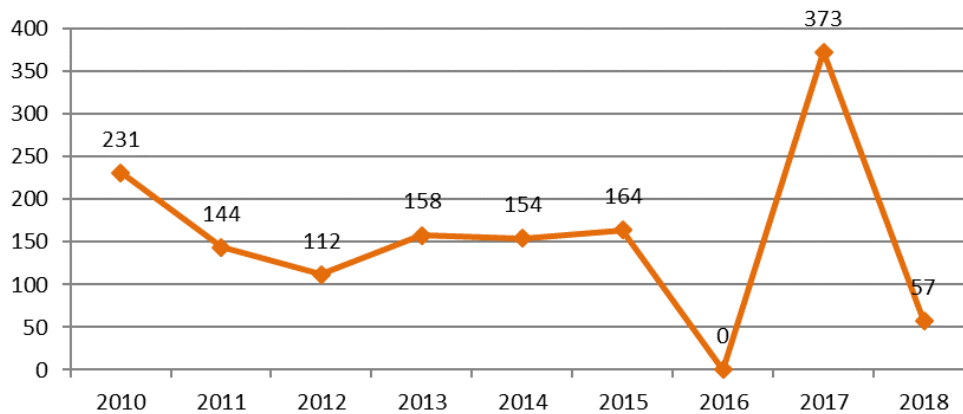
Plaatsen gepubliceerd voor het Hof van Cassatie, het federaal parket, de parketten-generaal/auditoraten-generaal, hoven van beroep en arbeidshoven

➤ **PLAATSVERVANGENDE MAGISTRATEN**

De hiernavolgende grafiek geeft de evolutie weer van het aantal vacante plaatsen van plaatsvervangende rechters en raadsheren sinds 2010 (noot: in 2016 werden geen plaatsen gepubliceerd, in 2017 werden enorm veel plaatsen gepubliceerd en in 2018 was er een relatief laag aantal gepubliceerde plaatsen: 57):

Totaal van gepubliceerde plaatsen van plaatsvervangende rechters en plaatsvervangende raadsheren

De magistraat van de zetel

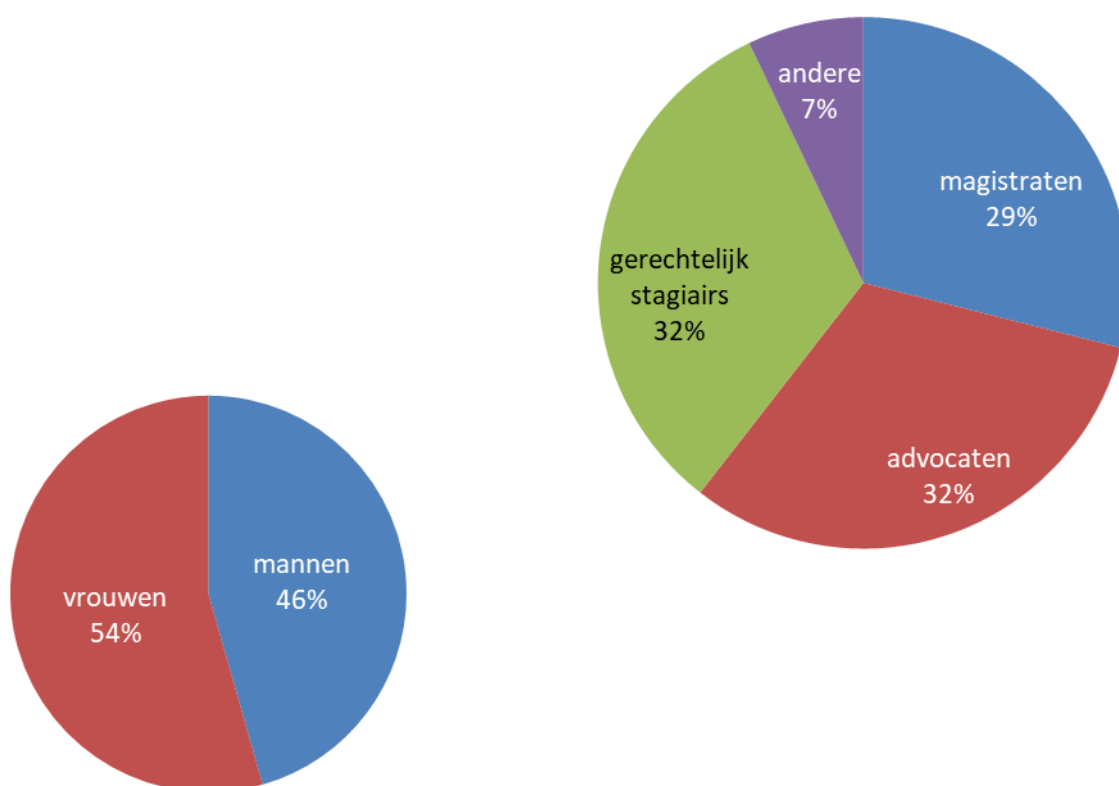
De **Nederlandstalige** benoemings- en aanwijzingscommissie stelt geen problemen vast voor wat het aantal kandidaten betreft die kandideren voor een *effectieve* plaats binnen de zittende magistratuur. Tot nu toe worden voor elke vacature voldoende kandidaturen ingediend. Voor 45 plaatsen van *plaatsvervangend* rechter (inzonderheid 25 plaatsen van *plaatsvervangend* vrederechter) werden evenwel geen kandidaturen ingediend. We herinneren eraan dat vacante plaatsen waarvoor zich geen kandidaten aandienen op regelmatige basis opnieuw worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, hetgeen deze statistieken in zekere zin aandikt.

De **Franstalige** commissie heeft enkele plaatsen van *effectief* magistraat niet kunnen invullen door een gebrek aan voldoende kandidaten: 4 plaatsen van rechter bij de rechtbank van eerste aanleg en 3 plaatsen van vrederechter. Voor het overige werd voor 22 plaatsen van *plaatsvervangend* rechter (meer bepaald 16 plaatsen van *plaatsvervangend* rechter bij de rechtbank van eerste aanleg en 6 plaatsen van *plaatsvervangend* rechter bij de ondernemingsrechtbank) geen kandidatuur ingediend. Hier geldt eveneens de hierboven vermelde nuancering van die cijfers.

De **Verenigde** commissie heeft 1 plaats van federaal magistraat bij het federaal parket en 3 plaatsen van tweetalig vrederechter in het gerechtelijk arrondissement van Brussel niet kunnen invullen door een gebrek aan voldoende kandidaten.

Het aantal **vrouwelijke** (54%) en **mannelijke** kandidaten (46%) voor de zetel was min of meer gelijk ten opzichte van voorgaande jaren.

De voorgedragen kandidaten zijn afkomstig uit verschillende **beroepsmilieus**: 29% is reeds magistraat, 32% is afkomstig van de balie, 32% was gerechtelijk stagiair en 7% bekleedde andere juridische functies (bv. jurist in de overheidssector of in de privésector, parketjurist, referendaris ...).

De magistratuur van het openbaar ministerie

Voor de **Franstalige** commissie houdt het probleem van het **tekort aan kandidaten** voor sommige vacatures (zowel eentalig als tweetalig) in de parketten aan. De commissie werd opnieuw geconfronteerd met een aantal in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakte vacatures waarvoor geen enkele kandidatuur werd ingediend. Deze plaatsen werden bijgevolg door de FOD Justitie opnieuw in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt. Aldus werden meerdere plaatsen van substituut-procureur des Konings ge(her)publiceerd.

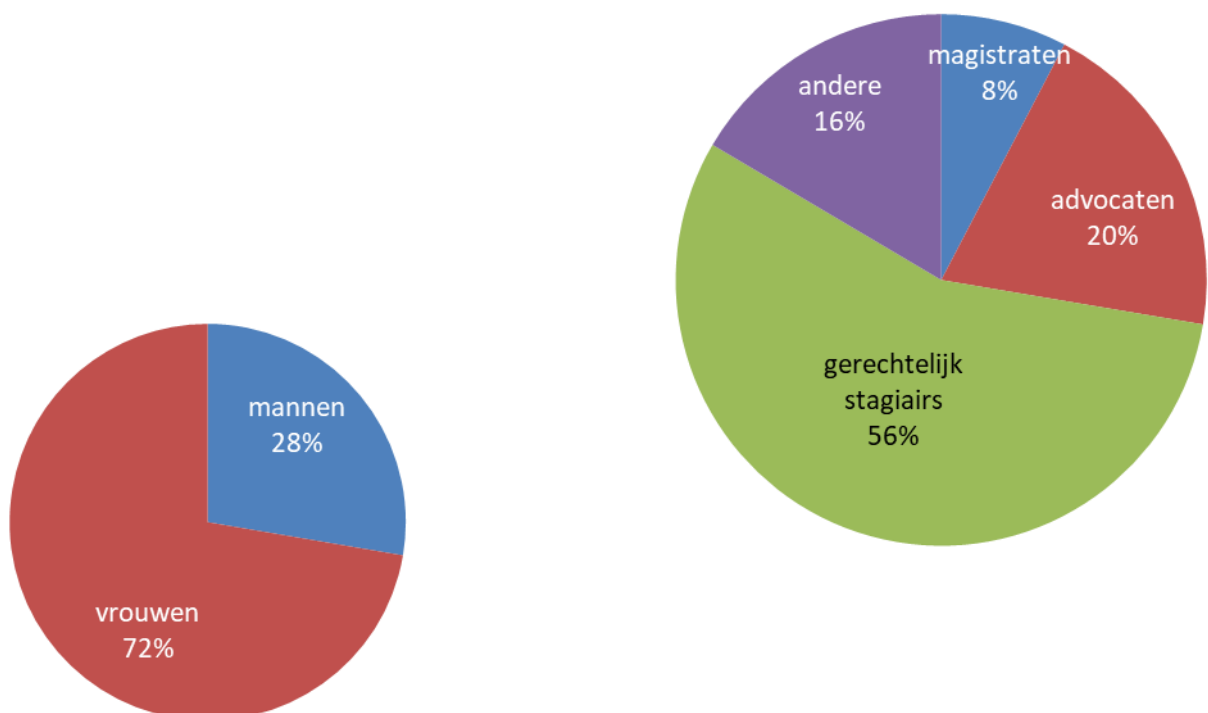
De **Nederlandstalige** commissie werd daarentegen opnieuw geconfronteerd met een eerder groot aantal kandidaten voor de vacante plaatsen bij het parket op het niveau van eerste aanleg. Naar het einde van het jaar toe werd evenwel een daling van het aantal kandidaten merkbaar, dit gelet op de toename van in te vullen vacante plaatsen voor de staande magistratuur waarvoor telkens dezelfde personen kandideren.

Rekening houdend met de actuele situatie, die de afgelopen jaren problematischer is aan Franstalige zijde, blijven de benoemings- en aanwijzingscommissies overtuigd van de noodzaak om het imago van de parketten ten aanzien van de kandidaat-magistraten verder te verbeteren, waarbij de nadruk dient te worden gelegd op het belang, de verantwoordelijkheid en het dynamische karakter van de functie van een parketmagistraat.

Bovendien heeft de Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie, rekening houdend met het actuele tekort aan Franstalige kandidaten voor bepaalde plaatsen van magistraat bij het openbaar ministerie (parketten en arbeidsauditoraten), beslist om een tweede examen inzake beroepsbekwaamheid te organiseren in het tweede semester van 2018, dit om zoveel als mogelijk de wervingsreserve opnieuw aan te vullen. De oproep tot kandidaten is gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 26 april 2018.

Het groter aantal **vrouwelijke** kandidaten dan **mannelijke** kandidaten dient te worden aangestipt, met name 72% vrouwen ten opzichte van 28% mannen. Dit gegeven moet worden gekoppeld aan het aantal deelnemers aan het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en aan het examen inzake beroepsbekwaamheid, waaraan telkens een groter aantal vrouwen dan mannen heeft deelgenomen.

De voorgedragen kandidaten voor de parketten komen vanuit verschillende **professionele achtergronden**: 8% was reeds magistraat, 20% komt uit de advocatuur, 56% was gerechtelijk stagiair en 16% vervulde andere juridische functies (bv. jurist in de overheidssector of in de privésector, parketjurist, referendaris ...).

Beroepen bij de Raad van State

Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie

Er werden in 2018 geen beroepen ingediend met betrekking tot de voordrachten die in dat jaar werden gedaan door de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie. Evenmin heeft de Raad van State in 2018 uitspraak gedaan in beroepen die reeds voordien aanhangig werden gemaakt.

Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie

- **Beroepen** ingediend tegen voordrachten die in 2018 werden gedaan door de Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie:
 - *aanwijzingen in het mandaat van korpschef:*
Nihil.
 - *Benoemingen:*
Eén kandidaat heeft een beroep tot nietigverklaring ingediend tegen het koninklijk besluit houdende de weigering van zijn voordracht voor de functie van raadsheer in het hof van beroep van Brussel. De Raad van State heeft zich nog niet uitgesproken over dit beroep.
- Door de Raad van State in 2018 genomen **beslissingen** over voordrachten die de Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie heeft gedaan vóór 2018:
 - De Raad van State heeft in zijn arrest nr. 242.982 van 19 november 2018 een préjudiciële vraag gesteld aan het Grondwettelijk Hof in het kader van het dossier waarin de nietigverklaring van de benoeming van de vrederechter van het kanton van Tubeke werd gevorderd.
- **Beroepen** met betrekking tot de examens:
 - Nihil.*

Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie

- **Beroepen** ingediend tegen beslissingen die in 2018 werden genomen door de Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie:
 - *aanwijzingen in het mandaat van korpschef:*
Nihil.
 - *Benoemingen:*
Eén kandidaat heeft drie afzonderlijke beroepen tot nietigverklaring ingediend. Het betreft een beroep tot nietigverklaring tegen het koninklijk besluit houdende de benoeming van een kandidaat tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, een beroep tot nietigverklaring tegen het koninklijk besluit houdende de benoeming van een kandidaat tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen en een beroep tot nietigverklaring tegen het koninklijk besluit houdende de benoeming van een kandidaat tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg Leuven. Verzoekende partij is inmiddels zelf benoemd tot rechter. De Raad van State heeft zich nog niet uitgesproken over deze beroepen. Eén kandidaat heeft een beroep tot nietigverklaring ingediend tegen het koninklijk besluit houdende de benoeming van een kandidaat tot vrederechter van het kanton Ieper. De Raad van State heeft zich nog niet uitgesproken over dit beroep.
- Door de Raad van State in 2018 genomen **beslissingen** over voordrachten die de Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie gedaan heeft vóór 2018:
 - Nihil.*
- **Beroepen** met betrekking tot de examens:
 - *Nihil.*

3.2.4. BELEID EN AANBEVELINGEN

Sinds de oprichting van de HRJ hebben de benoemings- en aanwijzingscommissies hun plaats in het institutionele landschap ten volle bevestigd. In het kader van de motivering van de voordrachten van kandidaten voor vacante plaatsen in de magistratuur leggen de benoemings- en aanwijzingscommissies de kwaliteitseisen voor de vergelijking van de profielen, de objectiviteit en juridische juistheid erg hoog. Deze commissies nemen de wet en de rechtspraak van de Raad van State daarbij als leidraad. De benoemings- en aanwijzingscommissies trachten in de mate van het mogelijke een positieve motiveringsstijl te hanteren. Die gaat uit van de kwaliteiten van de meest geschikte en meest bekwame kandidaat, en maakt een vergelijking met de niet-voorgedragen kandidaten, in functie van de motieven die doorslaggevend waren voor de keuze van de voorgedragen kandidaat. Door te blijven waken over de kwaliteit van de voordracht van de kandidaten, trachten de benoemings- en aanwijzingscommissies de hoge verwachtingen in te lossen.

De benoemings- en aanwijzingscommissies hebben er enkele jaren geleden uitdrukkelijk voor gekozen alle kandidaten ambtshalve te horen, hoewel artikel 259ter, § 4, van het Gerechtelijk Wetboek in de mogelijkheid voorziet om enkel de kandidaten te horen die tijdig hierom verzoeken²⁰. De keuze om alle kandidaten te horen kadert eveneens in het streven om een weloverwogen en objectieve afweging tussen kandidaten te kunnen maken en niet enkel op de dossierstukken te beslissen.

Gerechtelijke stagiairs

1. De benoemings- en aanwijzingscommissies betreuren nog steeds het ontbreken van een duidelijke visie over de vaststelling van het aantal vacante stageplaatsen voor de gerechtelijke stagiairs.

Voor het gerechtelijk jaar 2018-2019 werden de stageplaatsen vastgelegd op 46 (15 plaatsen voor de Nederlandse taalrol en 31 plaatsen voor de Franstalige taalrol)²¹.

Dit aantal, dat bij een in de ministerraad overlegd koninklijk besluit is bepaald, is sinds 2008 min of meer ongewijzigd gebleven²². De toekomst is verontrustend in het licht van het gegeven dat 50% van de magistraten die thans actief zijn, ouder is dan 50 jaar, 36% ouder dan 55 jaar en 18% ouder dan 60 jaar²³ en dat er bijgevolg de komende jaren vele opruststellingen zullen volgen. De HRJ is van mening dat rekening moet worden gehouden met de problematiek van de leeftijds piramide binnen de magistratuur. Aangepaste maatregelen dringen zich op, met name een verhoging van het aantal vacante plaatsen voor de gerechtelijke stagiairs.

2. We herinneren eraan dat de wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri-V genaamd), een globale hervorming van de gerechtelijke stage heeft doorgevoerd.

Deze wet is in werking getreden op 3 augustus 2017.

Het onderscheid tussen de korte stage en de lange stage werd geschrapt en er werd resoluut gekozen voor de eenvormige stage. Voortaan geeft een stage met dezelfde duur (twee jaar) toegang tot zowel de functie van magistraat van het openbaar ministerie als tot de functie van magistraat van de zetel. Volgens de memorie van toelichting “wordt voortaan een gemeenschappelijke gerechtelijke stage georganiseerd waarbij alle gerechtelijke stagiairs een gelijkwaardige opleiding zullen genieten gedurende 24 maanden”. De stage omvat een theoretische opleiding die door het Instituut voor gerechtelijke opleiding wordt georganiseerd en een praktijkopleiding met

²⁰ De hoorzitting is verplicht voor de kandidaten voor het mandaat van korpschef.

²¹ Koninklijk besluit van 6 juni 2016 (BS van 22 juni 2016).

²² Behoudens voor de jaren 2012 (68 plaatsen) en 2013 (77 plaatsen), wegens de hervorming van het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en 2015 (70 plaatsen), teneinde de laureaten 2014-2015 te kunnen “redden” die ingevolge de wijziging van 259octies, § 1, van het gerechtelijk wetboek (gewijzigd bij artikel 13 van de wet van 25 april 2014) niet langer voorrang zouden gehad hebben ten opzichte van de nieuwe laureaten.

²³ Bij de zetel is 60% van de magistraten (hetzij 960 op 1598) ouder dan 50 jaar, is 43% ouder dan 55 jaar en is 23% ouder dan 60 jaar. Bij het openbaar ministerie is slechts 30% van de magistraten (hetzij 254 op 845) ouder dan 50 jaar, slechts 21% ouder dan 55 jaar en slechts 9% ouder dan 60 jaar. Cijfers op 22 juli 2014. Zie ook het justitieplan van minister van Justitie Geens, nr. 326, p. 101: https://cdn.nimbu.io/s/1jn2gqe/assets/Plan_justitie_18maart_NL.pdf.

een aantal modules (parket, arbeidsauditoraat, externe stage en rechtbank). Indien de stage positief is, wordt aan de stagiair een getuigschrift uitgereikt dat bevestigt dat hij met succes de gerechtelijke stage heeft voltooid en waarmee hij zal kunnen postuleren voor vacante plaatsen van magistraat. Het stelsel van stageverlengingen wordt overigens afgeschaft. De gerechtelijk stagiair die na zijn stage van 24 maanden niet werd benoemd, wordt van rechtswege benoemd tot “gerechtelijk attaché”, een nieuwe functie die door de wet in het leven werd geroepen. De gerechtelijk attaché bij het parket heeft de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie en kan door de procureur-generaal worden aangesteld om het ambt van openbaar ministerie geheel of ten dele uit te oefenen. De gerechtelijk attaché bij de hoven en rechtbanken staat de rechter of de rechters bij uit wie de kamer van de rechtbank is samengesteld. Hij woont de beraadslagingen bij maar kan geen rechter vervangen. Hij kan als griffier worden toegevoegd. De gerechtelijk attaché heeft hetzelfde statuut als de referendarissen en parketjuristen.

In zijn advies over de beoogde hervormingen (advies over het voorontwerp van wet dat door de algemene vergadering is goedgekeurd op 17 oktober 2016²⁴) is de HRJ voorstander van de invoering van de eenvormige stage. De HRJ verkiest deze formule al sinds zijn oprichting, zowel om de indruk te vermijden van een magistratuur met twee snelheden, als om de stagiairs toe te laten hun toekomstige loopbaan te kiezen met kennis van zaken en na werkelijke praktijkervaring te hebben opgedaan in de functies van het parket en van de zetel (zie onder meer de Aanbeveling betreffende de gerechtelijke stage die op 30 juni 2004 is goedgekeurd door de algemene vergadering²⁵).

De eerste stagiairs die de stage in haar nieuwe formule hebben gelopen, beëindigen hun opleiding eind september 2019.

3. In het kader van hun kandidaatstelling voor vacante plaatsen van magistraat treden de gerechtelijke stagiairs in concurrentie met andere kandidaten die houder zijn van het getuigschrift van beroepsbekwaamheid voor de uitoefening van gerechtelijke functies of met kandidaten die reeds magistraat zijn. Elke categorie van kandidaten (gerechtelijke stagiairs, houders van het getuigschrift van beroepsbekwaamheid en magistraten) beschikt niettemin over zijn eigen kwaliteiten en competenties. Om voor elke vacante plaats de meest bekwame en geschikte kandidaat te kunnen voordragen dienen de benoemingscommissies steeds de delicate afweging te maken tussen de voormelde categorieën van kandidaten. Daarbij wordt meer bepaald rekening gehouden met de karakteristieken van elke vacante plaats en met de specifieke noden van het rechtscollege, zoals weergegeven door de korpschef waar de vacante plaats te begeben is. De benoemingscommissies stellen nochtans vast dat het hoge aantal gerechtelijke stagiairs dat thans de stage beëindigd heeft, de delicate afweging bemoeilijkt ten opzichte van de specifieke en persoonlijke kwaliteiten van de andere verschillende categorieën.
4. Het nieuwe artikel 259octies, § 1, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt voortaan dat *“de Koning (...) bij een besluit, vastgesteld na overleg in de Ministerraad, en op advies van het College van het openbaar ministerie en van het College van de hoven en rechtbanken voor elk gerechtelijk jaar vóór 30 april het aantal vacante plaatsen van gerechtelijk stagiair voor de Nederlandse en voor de Franse taalrol (bepaalt)”*²⁶. Voor het gerechtelijk jaar 2018-2019 werd het aantal vacante plaatsen gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 30 april 2018²⁷.

Tekort aan kandidaten (openbaar ministerie)

De HRJ heeft de afgelopen jaren een stijgend tekort vastgesteld aan kandidaten voor vacante plaatsen van magistraten bij het openbaar ministerie, vooral aan Franstalige zijde.

In overleg met de minister van Justitie, heeft de HRJ initiatieven genomen om dit probleem op te lossen. Er werden algemene infosessies georganiseerd voor parketjuristen vóór de schriftelijke proef van het examen inzake beroepsbekwaamheid 2017-2018 alsook uiteenzettingen voor de Franstalige balies. Verder werd beslist

²⁴ http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/pp5-nl.pdf

²⁵ http://www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0031f.pdf.

²⁶ Gewijzigd door artikel 250 van de wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri-V), gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 24 juli 2017.

²⁷ 15 plaatsen voor de Nederlandse taalrol en 31 plaatsen voor de Franse taalrol.

om een tweede Franstalig examen inzake beroepsbekwaamheid te organiseren voor het gerechtelijk jaar 2017-2018, om zoveel als mogelijk de wervingsreserve opnieuw aan te vullen.

Het college van het openbaar ministerie heeft in maart 2018 trouwens meerdere voorstellen geformuleerd om meer vacante plaatsen bij parketten en auditoraten te kunnen invullen. Zo werd overwogen om de gerechtelijke stage aan te passen, enerzijds door opnieuw een *korte* gerechtelijke stage in te voeren voor de parketjuristen en anderzijds door de stage van de geslaagden voor het toelatingsexamen die bij het parket willen gaan werken, in te korten.

De HRJ is zich bewust van de aanwervingsproblemen aan Franstalige zijde, in het bijzonder voor het openbaar ministerie, maar heeft de minister van Justitie en het college van het openbaar ministerie toch laten weten dat die moeilijkheden volgens hem in dit stadium niet volstaan om nieuwe structurele wijzigingen aan de gerechtelijke stage, die recent is hervormd tot uniforme stage, te verantwoorden. Eén van de voorgestelde wijzigingen betekende de herinvoering van het onderscheid tussen korte stage/ lange stage en daar was de HRJ geen voorstander van (*cf. supra*). De voorgestelde wijzigingen boden trouwens geen concrete oplossing voor de huidige aanwervingsproblemen bij het openbaar ministerie vermits het nieuwe stagesysteem dat werd voorgesteld pas vruchten zou afwerpen in de toekomst (over meerdere jaren) en tot slot zou het gelijkheidsbeginsel worden overtreden door de invoering van specifieke toegangsvoorwaarden voor een bepaalde beroepsgroep (met name die van de parketjuristen).

De HRJ steunt daarentegen het voorstel de vergelijkende selecties voor parketjuristen (en referendarissen) opnieuw aan de HRJ toe te vertrouwen, teneinde de proeven verder te professionaliseren, rekening houdend met de belangrijke ondersteunende functies die aan deze categorieën van gerechtelijk personeel worden toevertrouwd.

Verlenging van de mandaten van korpschef

In september 2008 heeft het Grondwettelijk Hof verschillende bepalingen van de wet van 18 december 2006²⁸ vernietigd “voor zoverre zij van toepassing zijn op de korpschefs van de hoven en rechtbanken”. Het arrest van het Hof heeft als gevolg dat de evaluatie van de korpschef van de zetel afgeschaft is.

Het probleem is dat de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek nog steeds niet werden herzien om het rechtsvacuüm op te vullen dat door het arrest is ontstaan en een specifieke procedure te organiseren als een korpschef van de zetel verzoekt tot de verlenging van zijn mandaat. Bijgevolg is het zo dat het dossier dat aan de benoemingscommissies wordt overgemaakt enkel bestaat uit de verlengingsaanvraag van de uittreedende korpschef zelf, met uitsluiting van elk ander objectief document (bv. *curriculum vitae*, adviezen van verschillende autoriteiten ...).

Dat stelt uiteraard problemen voor de bevoegde commissie wanneer deze zich over de bekwaamheid en de geschiktheid moet uitspreken, behalve als ervan wordt uitgegaan dat het horen van de kandidaat (wat verplicht blijft) op zich alleen al de commissie kan overtuigen in de ene of de andere zin. Dat veroorzaakt eveneens rechtsonzekerheid in verband met de vraag van mogelijke beroepen bij de Raad van State (beroep van de korpschef waarvan het mandaat niet wordt verlengd, of, in geval van hernieuwing, beroep van potentiële kandidaten die belang hadden bij het openstellen van het mandaat). In het verleden hebben de commissies punctuele oplossingen uitgedacht teneinde hun informatie aan te vullen (horen van korpschefs, verzoek aan de kandidaat om bepaalde stukken voor te leggen...).

In het licht van de golf aan verlengingen van mandaten in 2019, heeft de werkgroep “Rekrutering en Selectie” (*cf. infra*) nieuwe pistes onderzocht om de benoemings- en aanwijzingscommissies beter in te lichten en hen toe te laten de prestaties van de korpschefs, die een verlenging van hun mandaat beogen, tijdens hun eerste mandaat te beoordelen. De werkgroep heeft beslist om aan elke korpschef te vragen om vóór zijn hoorzitting een document genaamd ‘Situatieschets en toekomstperspectieven’ aan de betrokken commissie over te maken.

²⁸ Wet van 18 december 2006 tot wijziging van de artikelen 80, 259*quater*, 259*quinquies*, 259*novies*, 259*decies*, 259*undecies*, 323*bis*, 340, 341, 346 en 359 van het Gerechtelijk Wetboek, tot herstel in dit Wetboek van artikel 324 en tot wijziging van de artikelen 43 en 43*quater* van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

In dit document beschrijft hij de verschillende verwezenlijkingen of moeilijkheden uit zijn eerste mandaat alsook de toekomstperspectieven. Zoals reeds aangehaald, kunnen de benoemingscommissies voor die analyse steunen op de expertise inzake interne controle en audittechnieken van de leden van de cel 'audit' van de HRJ.

Deze "oplossingen" zijn evenwel niet toereikend. De HRJ heeft herhaaldelijk maar tevergeefs aangedrongen op het wegwerken van dit rechtvacuüm.

De HRJ zal de minister van Justitie hierover opnieuw interpellieren.

Hervorming van het statuut van plaatsvervangende rechters en raadsheren

Ter herinnering, in 2017, heeft de minister van Justitie aan de HRJ gevraagd om een advies te verlenen over de aanbevelingen die de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO – Raad van Europa²⁹) 1 had geformuleerd in het kader van de Vierde Evaluatiecyclus, gericht op de preventie van corruptie van parlementsleden, rechters en procureurs en op de diverse voorstellen voor de implementatie van die aanbevelingen in de Belgische rechtsorde.

Het verzoek tot advies vanwege de minister heeft voornamelijk betrekking op de aanbevelingen op het vlak van de hervorming van de inschakeling van de plaatsvervangende rechters (*aanbeveling x*).

In verband hiermee drong GRECO aan op *"een hervorming van de voorwaarden om een beroep te doen op de plaatsvervangende rechters in artikel 87 van het Gerechtelijk Wetboek (en eventueel de plaatsvervangende magistraten in artikel 156bis van het Gerechtelijk Wetboek) die de functie van rechter of procureur moeten waarnemen"*.

In zijn advies, goedgekeurd door de algemene vergadering op 21 juni 2017³⁰, herhaalt de HRJ de voorstellen die hij reeds had geformuleerd in zijn adviezen van 2006³¹ en 2011³², met name:

- De afschaffing van het thans van toepassing zijnde systeem van het beroep op de plaatsvervangende rechters;
- Bij gebrek aan afschaffing, de invoering van een globale hervorming, die de volgende maatregelen inhoudt:
 - uitzonderlijk en beperkt beroep op plaatsvervangende rechters/raadsheren, gericht op de tijdelijke vervanging van rechters wanneer zij verhinderd zijn of wanneer de bezetting niet volstaat om de rechtbank samen te stellen;
 - onmogelijkheid van plaatsvervangende rechters/raadsheren om leden van het openbaar ministerie te vervangen;
 - invoering van een toegangsexamen door de HRJ;
 - invoering van een verplichte basisopleiding, met inbegrip van de regels inzake deontologie;
 - verbod voor plaatsvervangende rechters/raadsheren om zitting te nemen tijdens een terechtzitting in de loop waarvan zij rechtstreeks of via een tussenpersoon optreden als raadsman voor de partijen die betrokken zijn in een geschil.

In navolging van dit advies heeft de minister van Justitie een voorontwerp opgesteld met het oog op de hervorming van het thans gehanteerde systeem.

De wet van 23 maart 2019 tot wijziging van het *Gerechtelijk Wetboek* met het oog op een betere werking van de rechterlijke orde en van de HRJ³³ behoudt het systeem van plaatsvervangende rechters en raadsheren, maar hervormt het zoals hoger vermeld.

Het nieuwe stelsel wordt van kracht op 1 januari 2020.

De HRJ bereidt het programma voor dat toegang geeft tot de functie van plaatsvervangend rechter en raadsheer, waarna het moet worden bekrachtigd door de minister van Justitie.

²⁹ GRECO is een orgaan van de Raad van Europa. Zie: www.coe.int/en/web/greco

³⁰ <http://www.hrj.be/nl/content/advies-over-de-aanbevelingen-van-de-groep-van-staten-tegen-corruptie-greco-aan-belgie-het-ka>

³¹ <http://www.hrj.be/nl/content/ambtshalve-advies-over-de-plaatsvervangende-rechters>

³² <http://www.hrj.be/nl/content/advies-over-de-plaatsvervangende-rechters>

³³ *Belgisch staatsblad* van 29 maart 2019.

De werkgroep “Rekrutering en selectie”

In het kader van het meerjarenplan 2017-2020 van de HRJ (*Krokusplan*), werd een werkgroep in het leven geroepen teneinde een visie uit te werken voor de magistratuur van de toekomst. Deze werkgroep is gedurende het jaar 2017 en het jaar 2018 vijf maal samen gekomen om enkele thema’s te bespreken, met name:

- de verbetering van de selectieprocedure van de kandidaat-korpschefs (psychologische testen, assessments);
- de problematiek van de evaluatie van de korpschefs;
- de evaluatie van de actuele toegangswegen tot de magistratuur (efficiëntie van het huidige systeem, eventuele bijstellingen, etc.);
- het in kaart brengen van eventuele oorzaken voor de tanende interesse voor de magistratuur (organisatie van een peiling bij de balies);
- het tekort aan kandidaten voor bepaalde vacante plaatsen voor magistraten (in het bijzonder bij het openbaar ministerie);
- de positie en de selectie van de parketjuristen en de referendarissen;
- de eventuele uitbreiding van de bevoegdheden van de HRJ tot gerechtelijke functies waarvoor de benoemingscommissies momenteel niet tussenkomen;
- de situatie van de plaatsvervangende magistraten (toegang tot de functie, verder verloop van de loopbaan en eventuele toetreding tot de magistratuur, hervorming van het huidige systeem op basis van de aanbevelingen van GRECO).

De werkgroep organiseerde overlegvergaderingen met betrokken actoren, met name: het College van het openbaar ministerie, het College van de hoven en rechtbanken, het Instituut voor gerechtelijke opleiding, de commissies voor de evaluatie van de gerechtelijke stage, de Orde van Vlaamse balies en de Orde van de Franstalige en Duitstalige balies en rectors van universiteiten.

De werkgroep zal zijn werkzaamheden beëindigen bij afloop van het mandaat 2016-2020 en zal concrete voorstellen doen over de voormelde thema’s.

3.3. Vorming

In 2012 heeft de HRJ [richtlijnen](#) opgesteld die gelden voor de vorming van magistraten, beroepsmagistraten en niet-beroepsmagistraten, alsook de gerechtelijke stagiairs.

In twee algemene richtlijnen wordt aan het Instituut voor gerechtelijke opleiding of IGO gevraagd zijn activiteiten binnen het eigen wettelijke kader te laten verlopen en tot een onderbouwd opleidingsplan te komen, onder meer gestoeld op een diepgaande omgevings- en behoeftenanalyse.

De bijzondere richtlijnen vormen echter de hoofdbrok van de HRJ-richtlijnen inzake opleiding. Deze zijn gebaseerd op de *Standards of Excellence for the Public Administration Education and Training* ontwikkeld door het *United Nations Department of Economic and Social Affairs* (2008). Dit kader is ontwikkeld voor de opleiding van professionals met een functie in de publieke sector.

Niet alle richtlijnen kunnen onmiddellijk en op een optimale manier worden uitgevoerd. Daarom heeft de HRJ een aantal prioritaire lijnen uitgezet waarop het IGO zich, volgens de HRJ, best concentreert.

Deze prioriteiten zijn de volgende:

1. Opleidingsprogramma's uitbouwen met oriëntaties, doelstellingen en strategieën op maat gesneden van de doelgroepen;
2. Decentraliseren en technologisch vernieuwen zodat het IGO aan haar volledige doelpubliek meer opleidingen kan geven (bv. e-learning);
3. Organisatie van meer opleidingen bestemd voor de pas benoemde magistraten en de niet-beroepsmagistraten. Deze zouden minstens een "basisopleiding" moeten krijgen, met een bijzondere aandacht voor de rechtspleging, de deontologie en de contouren van het beroepsgeheim;
4. Optimalisering van de samenwerking met de universiteiten en de hogescholen in het kader van de bij wet voorziene mogelijkheden;
5. Terbeschikkingstelling aan de korpschefs van meer managementopleidingen of opleidingen die gericht zijn op het verwerven van niet-juridische vaardigheden die zouden kunnen bijdragen tot een verbetering van hun rechtscollege/korps, in het bijzonder op het vlak van human resources.

De wijzigingen bij het bestuur van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, zowel op het niveau van de directie als van de raad van bestuur, hebben gezorgd voor een uitstel van de concrete evaluatie. Het lijkt erop dat de decentralisatie, de e-learning en de nodige aanpassingen aan de bevoegdheden inzake beleid werden doorgevoerd, hetgeen aansluit bij onze aanbevelingen.

Wat het jaar 2018 betreft:

- de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie heeft voorzien in de vervanging van een lid van de evaluatiecommissies voor gerechtelijke stagiairs van het IGO: de heer Marc Melen werd aangesteld als plaatsvervangend lid, deskundige inzake onderwijs, pedagogie of arbeidspsychologie, van de Franstalige evaluatiecommissie (de aanwijzing is op 25 mei 2018 in het Belgisch Staatsblad verschenen).

Luidens de Grondwet oefent de HRJ zijn bevoegdheden met name uit op het vlak van de opleiding van rechters en ambtenaren van het Openbaar Ministerie.

De wet van 31 januari 2007 verduidelijkt dat de door het IGO opgestelde opleidingsprogramma's in overeenstemming dienen te zijn met de richtlijnen die door de HRJ zijn voorbereid en bekrachtigd, voor ingeval ze betrekking hebben op de beroepsmagistraten van de rechterlijke orde, de plaatsvervangende magistraten, de raadsheren en rechters in sociale zaken, de rechters in handelszaken en de assessoren in strafuitvoeringszaken en de gerechtelijke stagiairs.

4 | Advies

Zowel de Kamer en de Senaat als de minister van Justitie kunnen de HRJ om advies vragen over hun wetgevende initiatieven. De HRJ kan ook het initiatief daartoe nemen. De Verenigde advies- en onderzoekscommissie is bevoegd om de adviezen of voorstellen voor te bereiden, waarna de Algemene Vergadering ze goedkeurt. De adviezen hebben weliswaar geen formeel-bindende of zelfs maar schorsende kracht. Er wordt echter wel rekening gehouden met de adviezen over een wetsvoorstel of een justitiehervorming. Precies zijn samenstelling én zijn onafhankelijkheid van zowel de uitvoerende, de rechterlijke als de wetgevende macht plaatsen de HRJ in een unieke positie en geven een meerwaarde aan het democratisch debat.

In 2018 heeft de HRJ zes adviezen uitgebracht:

4.1. **Advies van 15 februari 2018 over wetsontwerp tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, van het Burgerlijk Wetboek en van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken**

De HRJ heeft in principe geen bezwaar tegen de voorgestelde verhoging van de bevoegdheidsgrens van de vrederechter. De HRJ betreurt evenwel dat noch de uitgangspunten noch de impact van deze maatregel werden becijferd. De verschuiving van de werklast van de rechtbanken van eerste aanleg naar de vrederechters die er mee gepaard zou gaan, kan daarom onmogelijk correct worden ingeschat en is eigenlijk nattevingerwerk.

De HRJ dringt er op aan dat het College van hoven en rechtbanken een werklastmeting ontwikkelt en uitvoert. Informaticasystemen kunnen slechts rapporten genereren wanneer een aantal gegevens ook zijn ingevoerd. Wanneer statistische gegevens die nodig zijn om de gevolgen van een wetswijziging in te schatten niet voorhanden zijn, moet de rechterlijke organisatie een redelijke tijd en voldoende mogelijkheden krijgen om desgevallend de nodige gegevens te verzamelen. Tegen de relatief kleine verhoging van de aanleggrens heeft de HRJ in principe geen bezwaar.

De HRJ juicht het toe dat elke partij voortaan kosteloos een kopie zal ontvangen van het vonnis. Dat is een verbetering waar de HRJ al lang om vroeg.

Het volledige advies kan hier worden geraadpleegd:

http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/advies-werklastvermindering.pdf

4.2. **Advies van 5 maart 2018 over titel 9 van het wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en houdende wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing (Kamer, 54-2919/001 ->Wet van 8 juni 2018, B.S., 2 juli 2018)**

Dit wetsontwerp had tot doe een onderhandelde oplossing van geschillen aanmoedigen. De HRJ juichte dat toe, maar merkte tegelijkertijd op dat gepaard moest gaan met voldoende waarborgen voor de burger om de toegang tot een onpartijdige rechter te behouden. De HRJ vond het dan ook beter dat de rechter geen bemiddeling of collectieve onderhandeling kan opleggen aan de partijen.

De HRJ was er voorstander van dat de rechter de mogelijkheid zou krijgen om ambtshalve een informatiesessie over alternatieve vormen van geschillenoplossing op te leggen aan de partijen.

De HRJ wees op een paradox: De goedkeuring van het wetsontwerp zou de vormen van minnelijke geschillenoplossing aanmoedigen en zou zelfs toelaten om de bemiddeling op te leggen. Datzelfde zou echter niet gelden voor de verzoening door de rechter of voor de verwijzing naar een kamer voor minnelijke schikking.

De HRJ stelde tot slot ook voor om eenvoudigere definities te gebruiken voor de bemiddeling en de collaboratieve onderhandeling.

Het volledige advies kan hier worden geraadpleegd:

http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/advies_20180305_nl.pdf

4.3. Ambtshalve advies van 14 maart 2018 over het voorontwerp van wet houdende de oprichting van het Brussels International Business Court

De HRJ is van mening dat het ontwerp fundamenteel moet worden herzien.

De opstellers van het voorontwerp van wet hebben ervoor gekozen om een overheidsrechtbank op te richten waaraan een contentieux zou worden voorgelegd dat van oudsher beslecht werd via arbitrage, met behoud van veel van haar kenmerken.

Als men wil inspelen op de behoeften van internationale instellingen en ondernemingen, door onder meer rekening te houden met het feit dat sommigen van hen Engels gebruiken in hun professionele betrekkingen, herinnert de HRJ eraan dat er een beroep kan worden gedaan op de arbitrage. Deze privaatrechtelijke instelling laat veel ruimte voor de wensen van de partijen over het bepalen van het toepassingsgebied en de wijze van uitoefening van de arbitrale functie.

Als men werkelijk een staatsinstelling wil oprichten, is de HRJ van mening dat het voorontwerp in veel opzichten de logica niet doortrekt. De HRJ dringt erop aan dat de rol die hem door de grondwet is toegekend, wordt gerespecteerd en dat de noodzakelijke onafhankelijkheid van de rechterlijke macht wordt geëerbiedigd. In dat opzicht suggereert de HRJ om gespecialiseerde kamers onder te brengen in bestaande rechtbanken van koophandel en/of hoven van beroep, eventueel in het Brusselse hof van beroep zoals het Marktenhof, waarbij de procedures eventueel in het Engels kunnen worden gevoerd naast de andere landstalen die door deze rechtscolleges worden gebruikt.

De HRJ herinnert er in ieder geval aan dat de oprichting van een nieuw rechtscollege met de toewijzing aan de rechterlijke orde van een geschillenbeslechting die ervan was uitgesloten, ongetwijfeld een grondige reflectie vereist, een zo breed mogelijk overleg en middelen die in overeenstemming zijn met de nagestreefde doelstellingen. Reflectiemomenten en overleg moeten het mogelijk maken om een kwaliteitsvolle tekst over een coherent ontwerp op te stellen, om wantrouwen bij de betrokken actoren te vermijden, waardoor hun noodzakelijke medewerking bij de totstandkoming van het ontwerp in gevaar zou komen, en om het vertrouwen dat de burger van de overheid mag verwachten, niet in het gedrang te brengen. De HRJ zou willen dat deze verschillende elementen (onafhankelijkheid, reflectie, overleg en operationele middelen) in de toekomst worden opgenomen in het wetgevingsproces.

Het volledige advies kan hier worden geraadpleegd:

http://www.hrij.be/sites/default/files/press_publications/advies-bibc-nl.pdf

4.4. Aanvullend advies van 17 oktober 2018 over het ontwerpdecreet over het jeugddelinquentierecht

Op 20 september 2017 keurde de HRJ een advies goed over een eerste voorontwerp van decreet van de Vlaamse gemeenschap over het jeugddelinquentierecht. De Vlaamse regering legde op 25 juli 2018 een aangepast voorontwerp neer bij het Vlaams parlement.

Op een aantal punten heeft de Vlaamse regering de zienswijze van de HRJ gevolgd, op enkele andere punten niet.

De HRJ doet in dit aanvullend advies de volgende aanbevelingen aan het Vlaams parlement:

1. Neem duidelijke definities op in het decreet zelf van wat een positief project of een ambulante reactie precies inhoudt.
2. Ga behoedzaam om met eventuele delegaties aan de Vlaamse regering. Zorg ervoor dat het decreet zelf voldoende duidelijkheid en voorspelbaarheid biedt aan de jongeren. Laat voldoende marge aan de jeugd magistratuur om trajecten op maat van elke jongere uit te stippelen.
3. Voorzie in een soepel toepasbaar mechanisme dat de jeugdrechters toelaat om in te spelen op gewijzigde omstandigheden. Maak ambtshalve herziening of intrekking van reacties in alle gevallen mogelijk.
4. Evalueer of de regelingen van de verschillende gemeenschappen, bijvoorbeeld op het vlak van de reactiemogelijkheden van het O.M. en de rechtbanken, onderling coherent (genoeg) zijn.
5. Ga na of de terbeschikkingstelling van de jeugdrechter/strafuitvoeringsrechtbank de meest wenselijke oplossing is of kan zijn.
6. Zorg voor een eenvormigheid van de methodiek en verslaggeving van medisch-psychologische onderzoeken.

Het volledige advies kan hier worden geraadpleegd:

http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/20181016_jeugd2_nl.pdf

4.5. Advies van 17 oktober 2019 over een voorontwerp van een Brusselse ordonnantie over het jeugdrecht

De HRJ bracht een advies uit over een voorontwerp van een ordonnantie over het jeugdrecht. Hij wijst de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie op de verschillen tussen de verschillende wetgevingen en vraagt zich af of de burger al die verschillen nog kan volgen.

De HRJ formuleert de volgende aanbevelingen aan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie:

- Zorg voor een doorgedreven samenwerking tussen de gemeenschappen, die respect moeten betonen voor de eigenheid van de situatie in Brussel.
- Laat de tekst, zowel in het Nederlands als het Frans, grondig nakijken op zijn leesbaarheid door taaldeskundigen.
- Zorg voor wetenschappelijke ondersteuning en monitoring om na te gaan of en in welke mate de maatregelen (op langere termijn) effect hebben.
- Zorg er mee voor dat de beslissingen van de jeugdmagistraten ook effectief kunnen worden uitgevoerd.
- Voorzie in de mogelijkheid om ook jeugdhulpverlening in een gesloten afdeling van een instelling toe te laten.
- Overweeg om de voorbereidende rechtspleging niet tot 2 jaar te beperken, onder strikte voorwaarden.
- Overweeg om de voorwaarde “ernstige aanwijzingen van schuld” om een voorlopige maatregel te nemen, te schrappen of te vervangen.
- Ga na of de verschillen in maatregelen die mogelijk zijn in Vlaanderen, Brussel en het Franse taalgebied toch beperkter kunnen worden

Het volledige advies kan hier worden geraadpleegd:

http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/20181017-adviescomcom-nl-def.pdf

4.6. Advies van 19 december 2018 over het voorontwerp van Strafwetboek – Boek II

De HRJ juicht het toe dat het strafwetboek wordt gemoderniseerd. De HRJ meent dat de Commissie voor de Hervorming van het Strafrecht een goed werkstuk heeft afgeleverd en dat het voorontwerp van Strafwetboek - boek II een goede basis vormt voor een grondig debat in het Parlement. Dat debat zal moeten plaats vinden in het licht van de fundamentele keuzes die de Commissie voor de Hervorming van het Strafrecht nam over de plaats van de gevangenisstraf in het strafrechtelijk systeem en over de herhaling.

Om te vermijden dat de besprekingen in het parlement over het voorontwerp overhaast zouden gebeuren, is het wenselijk dat die besprekingen worden voortgezet onder de volgende legislatuur. De HRJ wijst in dit advies echter nu reeds op enkele punten die de auteurs van het voorontwerp en het parlement best mee in overweging nemen.

Het volledige advies kan hier worden geraadpleegd:

http://www.hrij.be/sites/default/files/press_publications/advies_strafwetboekii.pdf

5 | Toezicht

Door klachten te behandelen, audits en bijzondere onderzoeken bij de rechterlijke orde uit te voeren, moet de HRJ bijdragen aan een betere werking van justitie, ten dienste van de burger. Bovendien kan de Raad ook de aanwending van interne controlemiddelen bij de rechterlijke orde systematisch doorlichten. Daartoe moeten de instanties die bevoegd zijn voor deze controles jaarlijks verslag uitbrengen aan de VAOC.

Het extern toezicht behoort tot de bevoegdheid van de Verenigde advies- en onderzoekscommissie (VAOC), en tot de bevoegdheid van de Nederlandstalige (AOC) en Franstalige (CAE) advies- en onderzoekscommissies van de HRJ.

5.1. Klachten

5.1.1. WELKE KLACHTEN BEHANDELT DE HRJ?

De HRJ ontvangt klachten betreffende de werking van de rechterlijke orde en volgt die op.

De behandeling van klachten maakt deel uit van de bevoegdheden van de onderzoekscommissies (AOC en CAE) van de HRJ en vormt het belangrijkste instrument waarover die commissies beschikken om hun toezichtsbevoegdheid op de werking van de rechterlijke orde uit te oefenen.

Iedereen kan bij de HRJ een klacht indienen, op voorwaarde dat hij een rechtmatig belang heeft.

Verder moeten klachten schriftelijk, gedagtekend en ondertekend zijn en de identiteit van de indiener van de klacht bevatten (naam, voornaam, adres).

De Hoge Raad is enkel bevoegd voor klachten betreffende de werking van de rechterlijke orde.

Zelfs als een klacht de werking van de rechterlijke orde betreft, moeten de commissies rekening houden met vijf bijkomende onbevoegdheidsgronden.

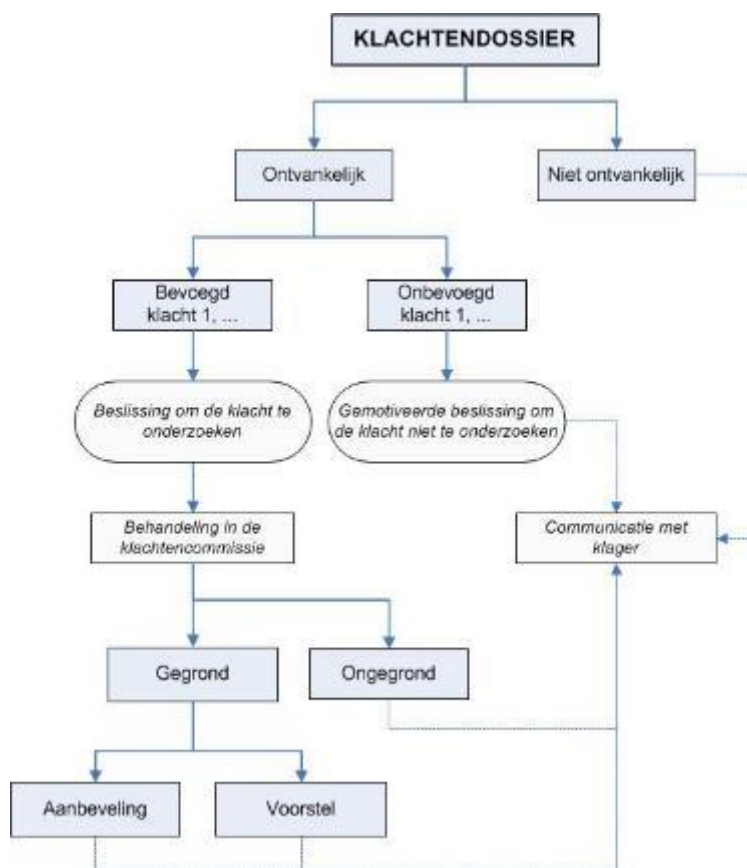
Zo is de Hoge Raad niet bevoegd voor:

- klachten die behoren tot de strafrechtelijke of tuchtrechtelijke bevoegdheid van andere overheden;
- klachten over de inhoud van een rechterlijke beslissing;
- klachten waarvan het doel via het aanwenden van gewone of buitengewone rechtsmiddelen kan of kon worden bereikt;
- klachten die reeds zijn behandeld en geen nieuwe elementen bevatten;
- klachten die kennelijk ongegrond zijn.

In deze gevallen verwijst de Hoge Raad de indiener van de klacht in de mate van het mogelijke door naar de bevoegde instantie.

5.1.2. PROCEDURE

De klachtenbehandeling gebeurt door de bevoegde taalcommissie, respectievelijk door de Nederlandse taalcommissie (AOC) of de Franse taalcommissie (CAE).

De klachtenprocedure bestaat uit vijf fases:

1. de ontvangst van de klacht
2. het ontvankelijkheidsonderzoek
3. het bevoegdheidsonderzoek
4. het onderzoek naar de gegrondheid van de klacht
5. de beoordeling van het belang om een aanbeveling of een voorstel te formuleren.

Doorheen de procedure wordt de indiener van de klacht steeds op de hoogte gebracht van de beslissingen die de commissie heeft genomen.

Indien de klacht gegrond is, kan de HRJ een oplossing voorstellen aan de bevoegde rechtsinstanties, een aanbeveling formuleren of een advies verlenen om de werking van justitie te verbeteren, een bijzonder onderzoek laten instellen of een audit laten opstarten.

Indien de commissie geen disfunctie van de werking van de rechterlijke orde kon vaststellen, wordt het klachtendossier afgesloten. Tegen de beslissingen van de advies- en onderzoekscommissies kan geen beroep worden aangetekend.

5.1.3. KLACHTEN IN 2018

In 2018 werden 232 nieuwe dossiers ingediend. Er werden 228 dossiers afgesloten in 2018, waaronder 224 ontvankelijk verklaarde dossier die samen 362 klachten bevatten: 168 klachten onderzocht door de AOC en 194 klachten onderzocht door de CAE. Op 31 december 2018 waren er 86 dossiers hangende.

Voor 246 van de 362 voornoemde klachten (hetzij 67,96% van de klachten die in 2018 afgesloten zijn), hebben de commissies zich onbevoegd verklaard. De AOC verklaarde zich onbevoegd voor 133 klachten, de CAE voor 113 klachten.

De in 2018 afgesloten klachten hadden hoofdzakelijk betrekking op de inhoud van een of meer rechterlijke beslissingen (110 of 30,39%), op het verloop van de procedure (51 of 14,09%), of op de omgang en communicatie met justitie (34 of 9,39%)

Vervolgens komen de klachten waarvan het voorwerp geen betrekking heeft op de werking van de rechterlijke organisatie (30 of 8,28%) of over het gedrag en gebrek aan eerbied van magistraten, deskundigen of griffiers (29 of 8,01%).

De advies- en onderzoekscommissies moesten ook klachten behandelen over actoren zoals advocaten, stafhouders, bewindvoerders van goederen en/of te beschermen personen, notarissen of gerechtsdeurwaarders (27 of 7,46%) en een zeker aantal klachten over de trage rechtsgang (26 of 7,18%).

Net zoals de vorige jaren weerspiegelt een groot aantal klachten de ontevredenheid van de rechtzoekende over de rechterlijke beslissing die werd genomen in zijn zaak. Zo gaat de rechtzoekende vaak niet akkoord met het vonnis of het arrest, met de aanstelling van een deskundige, met het sepot van een klacht door de procureur des Konings, etc.

Sommige burgers beschouwen de Hoge Raad (verkeerdelijk) als een soort beroepsinstantie die rechterlijke beslissingen kan vernietigen of ongedaan maken, of zelfs in een lopende procedure kan tussenkomen om het verloop ervan een andere wending te geven.

5.1.4. GEGRONDE KLACHTEN IN 2018

Voornaamste soort klachten die in 2018 gegrond werden verklaard

- > Gebrekkige communicatie met justitie
- > Trage rechtsgang
- > Verloop van de procedure

Van de 116 klachten (van de 362 klachten die in 2018 zijn afgesloten of 32,04%) waarvoor de commissies zich bevoegd hebben verklaard, werden er 78 ongegrond verklaard en 38 gegrond.

Door de AOC werden er 24 klachten ongegrond verklaard en 11 klachten gegrond. De CAE verklaarde 54 klachten ongegrond en 27 klachten gegrond.

De gegrond verklaarde klachten gaan hoofdzakelijk over de trage rechtsgang (11 van 38) of het verloop van de procedure (10 van 38) of de gebrekkige communicatie met justitie (13 van 38).

De klachten die ongegrond werden bevonden, zijn ofwel klachten waarvan het vaststond dat ze onterecht waren, ofwel klachten waarvan het onderzoek van de klacht geen disfunctie had aangetoond, ofwel klachten waarvoor de commissies niet met zekerheid hebben kunnen vaststellen of ze terecht waren.

De commissies moesten een klacht soms ongegrond verklaren omdat zij na het onderzoek van de klacht geen disfunctie van de werking van de rechterlijke orde konden vaststellen bij gebrek aan objectieve elementen. Dit doet zich wel eens voor bij klachten over het onbeleefd gedrag van een magistraat of over de trage rechtsgang waarvoor de partijen zelf, of hun raadslieden, mee verantwoordelijk zijn.

In een burgerlijke procedure blijven de partijen immers meester van het geding. Als zij geen actie ondernemen, kunnen de rechtbank of het hof de zaak ook niet bespoedigen.

5.1.5. DIVERSE

Voor het uitgebreide klachtenverslag 2017 verwijzen wij u naar onze website: www.hrj.be, onder de rubriek publicaties.

5.2. Audits en bijzondere onderzoeken

In 2018 heeft de HRJ 2 (opvolgings)audits en 1 bijzonder onderzoek afgerond:

1. Audit – Personeelsbeheer in de rechtbanken van eerste aanleg (VAOC 22 januari 2018)
2. Opvolging audit – sectie adviezen – parket Bergen – sectie verkeer (VAOC 27 november 2018)
3. Bijzonder onderzoek – toepassing van de nieuwe wettelijke regels voor de toewijzing van zaken aan alleenzettelende raadsheren (VAOC 25 juni 2018)

Verder voerden we nog een bijkomende analyseopdracht uit.

5.2.1. AUDIT – PERSONEELSBEHEER IN DE RECHTBANKEN VAN EERSTE AANLEG (22/01/2018)

De HRJ is in deze audit nagegaan hoe bij de rechtbanken van eerste aanleg de personeelstekorten worden vastgesteld en hoe de personeelsmiddelen worden beheerd. De audit stelt vast dat het personeelsbeheer binnen de rechterlijke orde opmerkelijk versnipperd is. Bovendien is het opvallend dat de toewijzing van personeel aan de rechtbanken gebeurt op basis van vastgelegde personeelskaders die niet het resultaat zijn van een objectieve analyse van de actuele behoeften van de rechtbanken.

De aanbevelingen van de HRJ zijn de volgende. Alle partners die voor één of meerdere aspecten van het personeelsbeleid bevoegd zijn, zouden best overeenstemming vinden over een integraal *human resources management*. De HRJ pleit er voor dat de toekomstige personeelskaders worden toegewezen op basis van een objectieve analyse van de personeelsbehoeften van de rechtbank. De wetgever en de minister van Justitie dienen voldoende begeleidende maatregelen te nemen, voornamelijk op het niveau van het management, om de hertekening van het gerechtelijk landschap in het voordeel van het personeelsbeheer te laten werken. Er is nood aan een gemeenschappelijk, betrouwbaar en gedragen instrument voor de meting van de werklast. De HRJ zal het project “*Onderzoeken van het gebruik van de ontwikkelde werklastmeetinstrumenten*” in dit kader versneld activeren. De HRJ is er ten slotte van overtuigd dat de minister van Justitie (in de toekomst het College voor hoven en rechtbanken) er voor moet zorgen dat er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is om een duurzame oplossing te bieden voor het probleem.

Voor de concrete vaststellingen en aanbevelingen van de HRJ wordt verwezen naar de samenvatting van de audit, terug te vinden op de officiële website van de HRJ: <http://www.hrj.be/nl/nieuws/audit-van-het-personeelsbeheer-bij-de-rechtbanken-van-eerste-aanleg-afgerond>.

5.2.2. OPVOLGING AUDIT – SECTIE ADVIEZEN – PARKET BERGEN – SECTIE VERKEER (27/11/2018)

De HRJ heeft in oktober 2018 besloten tot de opvolging van de Audit over de sectie Verkeer van het Parket van Bergen. Het doel van de opvolging was na te gaan of en hoe het Parket van Bergen acties heeft ondernomen die beantwoorden aan de aanbevelingen van het auditverslag. Het antwoord is zeker positief.

Van de drie aanbevelingen die de VAOC heeft geformuleerd aan het Parket van Bergen, blijken twee volledig en een derde gedeeltelijk te zijn opgevolgd. Het Parket van Bergen nam voldoende acties om het beheersplan te herzien en te communiceren naar elke sectie en ging hier zelfs nog verder op in. Bovendien werd het initiatief van de Procureur des Konings dat ertoe strekte de werkprocessen bij het parket te inventariseren, hervat. Dit heeft er toe geleid dat de informatie beter wordt doorgegeven omdat de overdracht gestructureerd en geformaliseerd verloopt. Ten slotte bereidde het parket de uitwerking van een bordtabel voor door de analyse van de statistieken en de bepaling van de definitie van de indicatoren.

5.2.3. BIJZONDER ONDERZOEK – TOEPASSING VAN DE NIEUWE WETTELIJKE REGELS VOOR DE TOEWIJZING VAN ZAKEN AAN ALLEENZETELLENDE RAADSHEREN (25/06/2018)

Op vraag van de minister van Justitie heeft de HRJ een bijzonder onderzoek uitgevoerd om te achterhalen op welke manier de hoven van beroep burgerlijke rechtszaken toewijzen aan hetzij één raadsheer hetzij een collegiale kamer. Het onderzoek gebeurde op basis van de statistische gegevens van de vijf hoven van beroep en de verslagen van de steundienst van het College van de hoven en rechtbanken.

De HRJ stelt vast dat de meeste hoven hun bijzondere reglementen of dienstregelingen hebben aangepast om de nieuwe wetgeving te implementeren. De wettelijke regeling bepaalt niet wanneer de toewijzing precies moet gebeuren. In de praktijk merkt de HRJ op dat in alle hoven de zaken aan een kamer worden toegewezen tijdens de inleiding van de zaak. De inleiding gebeurt echter op verschillende wijzen.

Het nieuwe artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat andere zaken dan strafzaken of zaken voor het Marktenhof, worden toegewezen aan kamers met één raadsheer in het hof. In uitzonderlijke gevallen kan de eerste voorzitter beslissen de zaak aan een kamer met drie raadsheren toe te wijzen. In de praktijk blijkt echter dat de toewijzing aan een collegiale kamer in de meeste hoven niet door de eerste voorzitter zelf gebeurt. In de regel gebeurt de toewijzing door de magistraat van het hof die hiervoor door de eerste voorzitter werd aangewezen.

In principe bepaalt de nieuwe wetgeving dat alle zaken worden toegewezen aan kamers met één raadsheer, mits enkele uitzonderingen. In Luik, Brussel en Antwerpen wordt geval per geval gekeken door de eerste voorzitter of de daartoe aangewezen magistraat, op basis van de algemene wettelijke criteria of de toewijzing aan een kamer met drie raadsheren nodig is. De hoven van beroep van Bergen en Gent geven een meer concrete invulling aan de wettelijke criteria.

De HRJ behoudt zich het recht om in mei 2019 en 2020 een opvolging te doen van dit bijzonder onderzoek. De HRJ raadt de FOD Justitie en het College van de hoven en rechtbanken aan om te overwegen om informaticatools te ontwikkelen die in staat zijn om meer en betere informatie aan te leveren over de behandelde zaken. Bovendien nodigt de HRJ de eerste voorzitters uit om te overleggen over ieders interpretatie en procedure van toewijzing van zaken. Tot slot roept de HRJ nogmaals op tot een intensivering van de inspanningen en werkzaamheden die momenteel worden verricht om de werklast en de behoeften te meten, zowel op het niveau van het College van de hoven en rechtbanken als op het niveau van de entiteiten.

Voor de concrete vooruitzichten en aanbevelingen, vastgesteld door de HRJ, verwijzen we naar de website van de HRJ.

5.2.4. DIVERSE OPDRACHT

Verslag over de hoofdstukken 8 en 9 van de werkingsverslagen van de hoven en arbeidshoven (12/12/2018)

De HRJ inventariseerde de maatregelen die de hoven van beroep en de arbeidshoven hebben genomen om hun werking te verbeteren en de gerechtelijke achterstand weg te werken. De HRJ baseerde zich daarvoor op de werkingsverslagen die de hoven jaarlijks dienen op te stellen. Uit de analyse blijkt dat de gerechtelijke instanties volop bezig zijn met de versterking van de interne controle.

Uit de inventaris van de maatregelen blijkt tevens dat de gerechtelijke instanties steeds meer aandacht hebben voor het feit dat de kwaliteitscontrole van justitie niet uitsluitend meer slaat op de inhoud van een gerechtelijke beslissing. De kwaliteit van justitie wordt immers ook bepaald door het goede verloop van de interne processen waardoor binnen een redelijke termijn uitspraak kan gedaan worden over personen en geschillen. Deze opvatting is van uitermate belang in het kader van de invoering van het verzelfstandigd beheer.

De strijd tegen de gerechtelijke achterstand kan echter alleen worden gewonnen indien er bijzondere aandacht wordt gegeven aan de Human Resources. Er moeten voldoende magistraten en personeel zijn om de taken van Justitie uit te voeren.

6 | Internationaal

6.1. ENCJ

De HRJ is stichtend lid van het European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ), dat voor de lidstaten van de Europese Unie de nationale instellingen verenigt die onafhankelijk zijn van de uitvoerende en wetgevende macht of autonomie genieten, en die verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van de rechterlijke orde in zijn opdracht van onafhankelijke rechtsbedeling. Het ENCJ is een internationale vereniging zonder winstoogmerk naar Belgisch recht. Het beschikt over een vast secretariaat in Brussel.

De Algemene Vergadering van het Netwerk is Lissabon samengekomen van 30 mei tot 1 juni 2018. Het centrale thema was “Leading positive change”. Een Verklaring werd aangenomen waarin de ENCJ de Raden voor de rechterlijke macht in heel Europa oproept om een proces van positieve verandering op gang te brengen en te leiden met het oog op de bevordering van een onafhankelijke, verantwoordelijke en kwalitatief hoogstaande rechterlijke macht (i) door het betrekken van de belanghebbenden en (ii) door de rol van de rechterlijke macht ten aanzien van andere Staatsmachten te versterken. Deze Verklaring kan worden geraadpleegd op de site van het ENCJ (www.encj.eu).

De HRJ werd in Lissabon door de andere lidstaten tot juni 2020 gekozen als lid van het Uitvoerend Bureau van de ENCJ, daarin vertegenwoordigd door de heer Joris Lagrou. In die hoedanigheid werd steun betuigd aan de rechters in Polen naar aanleiding van de gedwongen vervroegde uittreding van 27 rechters van het Hooggerechtshof, als een poging om de rechterlijke macht onder controle van de regering te brengen. Het ENCJ wees met zijn verklaring op de absolute noodzaak om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht door de regeringen te laten respecteren omdat een democratisch systeem dat gebaseerd is op de rechtsstaat alleen goed kan functioneren als de onafhankelijkheid van rechters wordt gewaarborgd. Bovendien is de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht van cruciaal belang voor het behoud en de versterking van het wederzijds vertrouwen tussen de gerechtelijke overheden in de Europese Unie. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht speelt ook een centrale en onontbeerlijke rol bij het waarborgen van de naleving van het EU-recht.

6.2. De HRJ levert een bijdrage aan het Symposium van de Conseil de la Magistrature du Québec

De HRJ, vertegenwoordigd door Magali Clavie, werd als spreker verwelkomd op het symposium georganiseerd door de Conseil de la Magistrature du Québec (Québec, september 2018). Ze lichtte er de rol toe die de HRJ speelt in de bevordering van de deontologie van magistraten in België. Zij presenteerde de ‘Gids voor Magistraten’ die de HRJ in 2012 heeft ontwikkeld in samenwerking met de Adviesraad van de magistratuur en de andere initiatieven die de Hoge Raad heeft genomen om de deontologie te bevorderen, met name door middel van opleiding voor magistraten. Deze verschillende initiatieven werden geplaatst in het internationale kader van de Raad van Europa, waarbij de nadruk werd gelegd op de bijdrage van de HRJ aan de wetwijzigingen die zijn aangenomen om tegemoet te komen aan de kritiek en aanbevelingen van de GRECO (Groep van Europese Staten tegen Corruptie).

6.3. De HRJ levert een bijdrage aan een twinning project met als doel het Institut Supérieur de la Magistrature van Marokko te versterken.

De gerechtelijke instellingen van Marokko evolueren volop. De vele hervormingen moeten de rechtsstaat versterken, en dat met steun van een onafhankelijke, laagdrempelige en efficiënte rechterlijke macht. Een van de concrete verwezenlijkingen is de HRJ voor de Rechterlijke Macht (CSPJ) die in 2017 het levenslicht zag.

De verschillende actoren van de Belgische justitie (de FOD Justitie, de HRJ, het College van hoven en rechtbanken en het College van het openbaar ministerie) hebben alvast hun krachten gebundeld om de institutionele, leidinggevende en organisatorische competenties van de CSPJ te ondersteunen. Dit uit zich onder meer in de intentie om good practices uit te wisselen

Het samenwerkingsprogramma met de activiteiten zal over een periode van twee jaar lopen en wordt gefinancierd door de Europese Unie en kadert binnen een langdurige en vruchtbare samenwerking tussen het Koninkrijk Marokko en België. Om het project tot een goed einde te brengen, zullen de Belgische gerechtelijke actoren kunnen rekenen op de medewerking van het Belgisch Ontwikkelingsagentschap Enabel.

6.4. Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie

De UNCAC of het Verdrag van de Verenigde Naties tegen Corruptie is het enige universele verdrag inzake de strijd tegen corruptie. De uitgebreide benadering en het bindend karakter van verscheidene bepalingen van het Verdrag brengen een uniek instrument tot stand voor de ontwikkeling van een veelomvattend antwoord op een wereldwijd probleem. De overgrote meerderheid van de lidstaten van de Verenigde Naties heeft het Verdrag ondertekend.

Het Verdrag omvat vijf onderdelen: preventieve maatregelen, strafbaarstelling en rechtshandhaving, internationale samenwerking, de recuperatie van assets en technische bijstand, en informatie-uitwisseling. Het Verdrag buigt zich over verschillende vormen van corruptie zoals omkoping, ongeoorloofde beïnvloeding, machtsmisbruik en corruptie in het privéleven.

De controle op de toepassing van het Verdrag gebeurt via het *Implementation Review Mechanism* of IRM. Dit houdt in dat de evaluatie gebeurt met behulp van peer reviews. Iedere lidstaat wordt geëvalueerd door twee andere lidstaten die via lottrekking worden gekozen aan het begin van ieder jaar van de evaluatiecyclus. De *Implementation Review Group* staat in voor de controle en bijsturing van het mechanisme.

De voorzitter van de HRJ heeft in mei deelgenomen aan de openingszitting van de evaluatiesessie over de toepassing van dit verdrag in België. De HRJ werd betrokken als expert in een werksessie, gewijd aan de preventieve maatregelen tegen corruptie met betrekking tot de rechterlijke macht.

6.5. De HRJ ontvangt de Italiaanse Consiglio Superiore della Magistratura

Op 22 en 23 mei ontving de HRJ zijn Italiaanse tegenhanger, de Consiglio Superiore della Magistratura (CSM). Deze ontmoeting bood de mogelijkheid om respectieve praktijken te bespreken. Zo kwamen onder andere de beoordeling van magistraten, opleiding, mobiliteit, de tekorten die bepaalde jurisdicties treffen en de middelen om er aan te verhelpen aan bod.

6.6. De HRJ ongerust over de situatie in Polen

De HRJ heeft op 27 juni de premier en de ministers van Buitenlandse Zaken en Justitie aangeschreven om zijn bezorgdheid te uiten over de toestand van de rechtstaat in Polen. Op 5 juli publiceerde de HRJ de verklaring van het Uitvoerend Bureau van Het Europees Netwerk van Hoge Raden (ENCJ) omtrent deze situatie.

6.7. Internationale erkenning voor project Kruid over heldere rechtstaat

Op 27 oktober was de HRJ te gast op een driedaags congres van het internationale Clarity-netwerk in Montréal, Canada. Het evenement werd georganiseerd door Educaloi, een organisatie die de toegang tot het gerecht in Quebec verbetert. Tijdens dit congres werd het project Kruid voorgesteld. Het project ijvert voor een heldere en toegankelijke rechtstaat bij magistraten en niet-magistraten en past op deze manier perfect bij het onderwerp van het congres, *Plain Language in Modern Times*.

6.8. De HRJ ontvangt een delegatie van Europese magistraten

Op vraag van het IGO ontving de HRJ in september een delegatie van een twintigtal magistraten uit verschillende Europese lidstaten: Italië, Kroatië, Zweden, Polen, Duitsland, Spanje, Portugal, Griekenland en Hongarije. Het doel van deze uitwisseling was de kennis van de rechtsstelsels van de verschillende EU-lidstaten te verdiepen, de netwerken te versterken en ervaringen uit te wisselen tussen magistraten om zo de justitiële samenwerking te verbeteren. Bij hun bezoek aan de HRJ hadden de magistraten vooral belangstelling voor de wijze van aanduiding en benoeming van de Belgische magistratuur.

6.9. De HRJ ontvangt een delegatie van de Voormalige Joegoslavische Republiek van Macedonië

Op vraag van het Ministerie van Buitenlandse Zaken ontving de HRJ in oktober de voorzitter van de Raad van Justitie van de Voormalige Joegoslavische Republiek van Macedonië. De bedoeling was kennis te maken en meer te leren over het functioneren van de HRJ, voornamelijk m.b.t. tot de selectie van magistraten.

6.10. Oprichting Netwerk van Europese inspectiediensten

Op 19 februari zijn vertegenwoordigers van de justitiële inspectiediensten van zes Europese landen in Brussel bijeengekomen voor de oprichting van een Europees netwerk van justitiële inspectiediensten. Het gaat om (1) de HRJ (België); (2) de Inspection générale de la Justice (Frankrijk); (3) de Consejo General del Poder Judicial (CGPJ) (Spanje); (4) het Insptecoraat-generaal van het ministerie van Justitie (Italië); (5) de Conselho superior da Magistratura (Portugal) en (6) de Inspectoria Judiciara (Roemenië).

Deze partijen hebben het voornemen te kennen gegeven om te Brussel een internationale vereniging zonder winstoogmerk, "RESIJ" genaamd, op te richten. Dit netwerk heeft tot doel de samenwerking te optimaliseren tussen de diensten die justitiële inspectieopdrachten uitvoeren in de lidstaten van de Europese Unie en de landen die kandidaat zijn voor toetreding tot de Europese Unie, en een goed wederzijds begrip tussen deze diensten te bevorderen.

6.11. De HRJ organiseert het symposium van het Réseau francophone des Conseils de la magistrature judiciaire

De HRJ heeft op 22 en 23 november 2018 in Brussel het jaarlijkse colloquium van het Réseau francophone des conseils de la magistrature judiciaire georganiseerd.

Het Réseau francophone des conseils de la magistrature judiciaire (www.rfcmj.com) werd opgericht in november 2014. Zijn activiteiten zijn erop gericht de betrekkingen tussen de Raden die de Franse taal delen, te vergemakkelijken en de uitwisseling van goede praktijken tussen deze Raden te bevorderen, met als algemeen doel de respectieve rechtsstelsels in een rechtsstaat te consolideren. Het Réseau moet ook een belangrijke gesprekspartner worden, met name op het gebied van de deontologie van de magistraten.

Het netwerk organiseert jaarlijks een symposium met vertegenwoordigers van alle lidstaten en waarnemingsinstellingen. Het hoofdthema van de conferentie die in 2018 in Brussel werd gehouden, was Le magistrat dans la cité en was gericht op de thema's justitie en politiek, justitie en de pers en justitie en sociale media.

De activiteiten die bij deze gelegenheid zijn uitgevoerd, hebben geleid tot de goedkeuring van het rapport "Les réseaux sociaux et la magistrature – Un magistrat branché : à quelles conditions?". Dit verslag is een vervolg op de besprekingen die op het Symposium van Dakar in 2017 van start gingen en die werden voortgezet in een werkgroep die vertegenwoordigers van de Franse, Libanese, Senegalese, Quebec en Belgische Raden bijeenbracht.

Het symposium van 2018 heeft ook geleid tot de goedkeuring van een resolutie over de verspreiding en toelichting van rechterlijke beslissingen van rechters en de oprichting van een werkgroep die de praktijken op dit gebied in kaart moet brengen en voorstellen voor richtsnoeren moet formuleren op het volgende symposium van het Réseau.

Het samenvattend verslag van het Colloquium van Brussel is beschikbaar op de HRJ-website via de link http://www.HRJ.be/sites/default/files/Rapport_RFCMJ_Colloque_Bruxelles_2018.pdf.

6.12. De HRJ ontvangt een Georgische delegatie

Op vraag van het IGO ontving de HRJ in december een Georgische delegatie. Hun bedoeling was kennis te maken en meer te leren over het functioneren van de HRJ, voornamelijk m.b.t. tot de rol die hij speelt bij de opleiding van magistraten.

7 | Leden en personeel

7.1. Leden

De HRJ bestaat uit 44 leden, 4 van deze leden vormen het Bureau. Hij bestaat uit 22 magistraten en 22 niet-magistraten (van wie 8 advocaten, 6 professoren van een universiteit of hogeschool en 8 leden uit het middenveld).

De 44 leden zijn onderverdeeld in twee taalcolleges (NL/FR), waarin telkens 22 leden zitten: 11 magistraten en 11 niet-magistraten. In elke taalgroep moeten er bij de 11 niet-magistraten tenminste 4 advocaten en 3 hoogleraren zijn.

In januari en oktober 2018 hebben twee Nederlandstalige leden– magistraat ontslag genomen uit de Raad. Er werd telkens een vervanger uit de lijst van vervangers aangeduid.

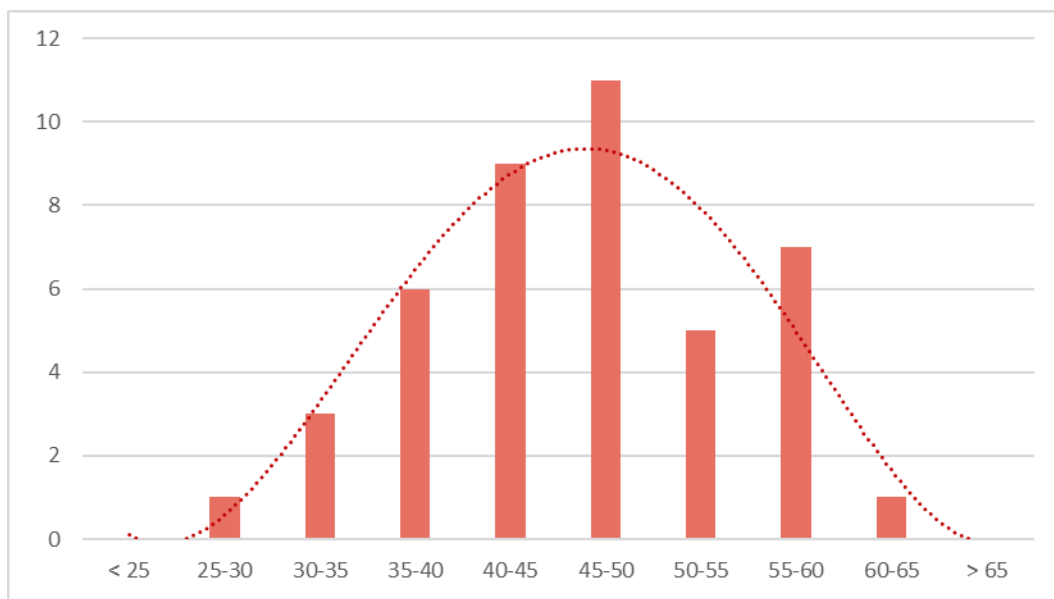
7.2. Personeel

Op 31 december 2018 bestond het personeel van de HRJ uit 35 statutaire en 8 contractuele personeelsleden.

De gemiddelde leeftijd van het administratief personeel van de HRJ op alle tewerkstellingsniveaus bedraagt 46 jaar en 7 maanden (met een standaardafwijking van 6 jaar en 7 maanden).

De gemiddelden en standaardafwijkingen per tewerkstellingsniveau zijn als volgt:

Niveau A:	44 jaar en 10 maanden	6 jaar en 6 maanden
Niveau B:	49 jaar en 11 maanden	5 jaar en 6 maanden
Niveau C:	46 jaar en 3 maanden	6 jaar en 1 maand
Niveau D:	50 jaar en 6 maanden	8 jaar

8 | Rekeningen

8.1. Dubbele boekhouding

Voor de opmaak van haar rekeningen houdt de HRJ rekening met de principes van het 'deugdelijk bestuur'. Sinds 2004 werd deze werkwijze vastgelegd in een door de Algemene Vergadering goedgekeurd reglement.

De HRJ houdt haar rekeningen op basis van een dubbele boekhouding. Er is dus te allen tijde niet enkel inzage in de kosten en opbrengsten mogelijk, maar ook in de financiële positie en de toestand van alle bezittingen, vorderingen en schulden.

Hoewel dit geen verplichting is, beoogt de HRJ daarmee een grotere transparantie en wenst de HRJ vooruit te lopen op toekomstige verplichtingen.

8.2. Interne en externe controle

Na de opmaak worden de rekeningen van de HRJ nagezien door twee commissarissen der rekeningen, die worden aangeduid door en uit de Algemene Vergadering van de leden.

Daartoe voeren zij een grondig nazicht uit van de boekhoudkundige stukken. Daarna wordt de boekhouding ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

Het Rekenhof heeft een permanente controlebevoegdheid op de rekeningen van de HRJ, die zij uitvoert in opdracht van de Kamer.

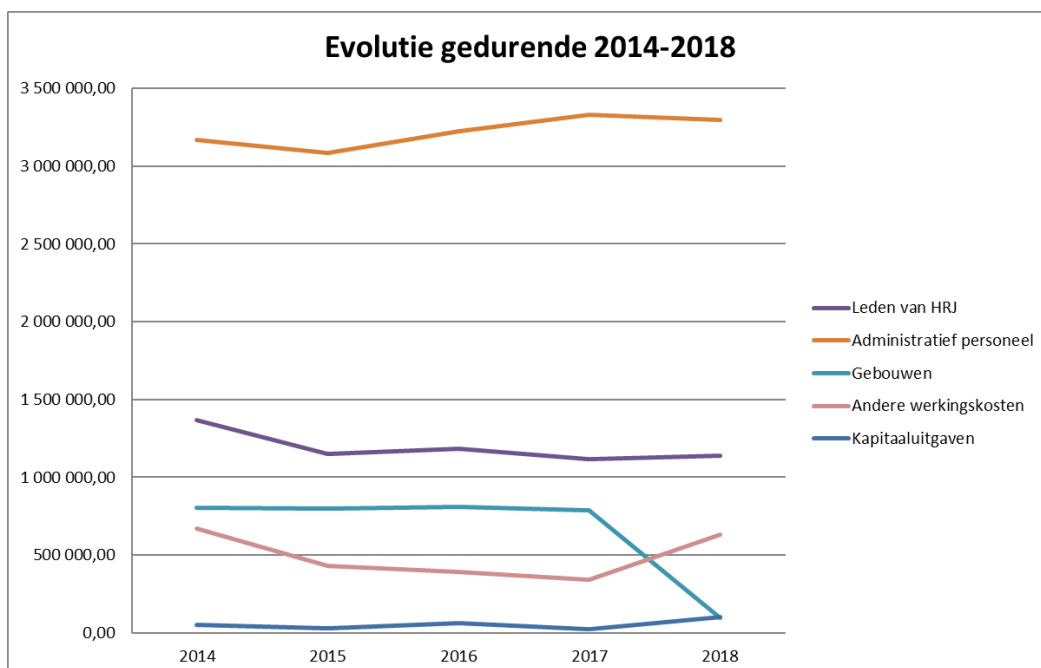
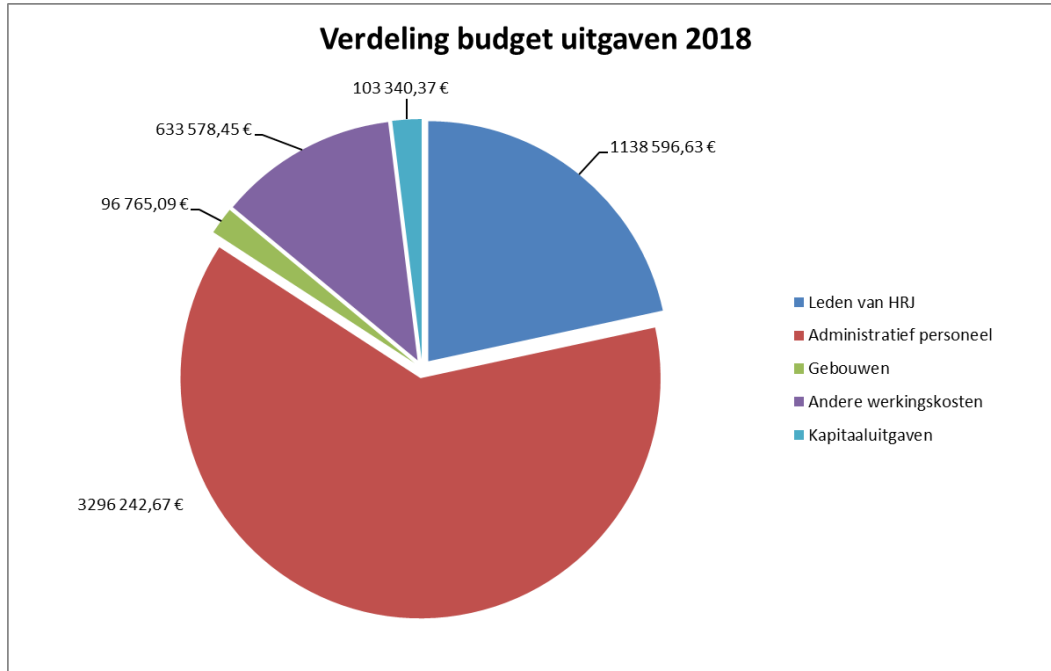
8.3. Uitgaven 2018

Verdeling uitgaven	2013		2014		2015	
Leden van HRJ	1 524 431,38 €	23,43%	1 368 887,68 €	22,57%	1 150 124,30 €	20,92%
Administratief personeel	3 114 878,70 €	47,87%	3 167 871,86 €	52,24%	3 087 031,77 €	56,15%
Gebouwen	1 080 892,77 €	16,61%	803 623,54 €	13,25%	797 312,77 €	14,50%
Andere werkingskosten	709 667,61 €	10,91%	669 805,08 €	11,04%	431 489,49 €	7,85%
Kapitaaluitgaven	76 584,63 €	1,18%	54 404,42 €	0,90%	32 274,25 €	0,59%
Totaal van de uitgaven	6 506 455,09 €	100,00%	6 064 592,58 €	100,00%	5 498 232,58 €	100%

Verdeling uitgaven	2016		2017		2018	
Leden van HRJ	1 186 289,90 €	20,91%	1 114 926,62 €	19,92%	1 138 596,63 €	21,61%
Administratief personeel	3 224 807,55 €	56,85%	3 329 136,20 €	59,48%	3 296 242,67 €	62,56%
Gebouwen	809 173,83 €	14,26%	787 074,97 €	14,06%	96 765,09 €	1,84%
Andere werkingskosten	390 411,31 €	6,88%	340 505,54 €	6,08%	633 578,45 €	12,03%
Kapitaaluitgaven	61 809,21 €	1,09%	25 368,91 €	0,45%	103 340,37 €	1,96%
Totaal van de uitgaven	5 672 491,80 €	100%	5 597 012,24 €	100%	5 268 523,21 €	100,00%

De **personeelskosten** en de **vergoedingen voor de 44 leden** van de HRJ nemen de grootste hap uit de begroting.

De afname 'andere werkingskosten' betreft onder meer het beroep doen op externe expertise voor de afname van de examens, seminars etc.

9 | Bijlage

Krokusplan

Projectenplan 2017 – 2020 van de HRJ

Goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 26 januari 2017

De HRJ heeft de cruciale opdracht het vertrouwen van de burger in justitie te herstellen. Dit kan onder meer door een bijdrage te leveren om justitie efficiënter en effectiever te maken, wat trouwens ook het doel is van de lopende hervormingen binnen de gerechtelijke wereld.

De HRJ voert doorlopend zijn wettelijk bepaalde activiteiten uit op het vlak van:

- Aanwerving;
- Selectie;
- Benoeming;
- Klachtenbehandeling;
- Adviesverstrekking;
- Doorlichting.

Daarnaast focust de HRJ op een aantal topics om te werken aan het herstel van het vertrouwen.

Het Projectenplan 2017-2020 groepeerd in twee programma's een geheel van activiteiten die finaal tot doel hebben de dienstverlening van justitie aan de burger te verbeteren en zijn vertrouwen in justitie te versterken:

- (1) *Programma "Bevorderen van de aandacht van justitie voor de burger",*
- (2) *Programma "Werken aan een autonome, performante en transparante justitie".*

Kenmerken van programma's zijn:

- ze bestaan uit projecten;
- de projecten binnen hetzelfde programma hebben gemeenschappelijke doelstellingen;
- de projecten hebben betrekking op (strategische) verandering.

Ieder programma bestaat uit projecten op korte, middellange en lange termijn.

Ieder project moet:

- bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen en de subdoelstellingen;
- een wezenlijke verandering teweegbrengen in de relatie burger-justitie, in de rechterlijke organisatie;
- effectief resultaat opleveren.

PROGRAMMA 1

BEVORDEREN VAN DE AANDACHT VAN JUSTITIE VOOR DE BURGER

Een toegankelijke justitie

1. Toegang tot justitie beheersbaar maken

Een voorstel formuleren om:

- de kost van de toegang beheersbaar te maken;
- de kost van de toegang te reduceren;
- de misbruiken, die zeer duur zijn, weg te werken;
- hierbij aansluitend een standaard voor digitale dienstverlening te definiëren;
- alternatieve geschillenbeslechting (ADR) en online geschillenbeslechting (ODR) een gepaste plaats te geven.

2. De toegang tot justitie financieel haalbaar maken voor alle burgers

Een voorstel uitwerken dat burgers voor wie de huidige toegang tot justitie niet haalbaar is - omdat ze niet over voldoende financiële middelen beschikken en ook geen beroep kunnen doen op de juridische tweedelijnsbijstand - dezelfde mogelijkheid voor toegang tot justitie biedt als de burgers die over voldoende financiële middelen beschikken en zij die beroep kunnen doen op de juridische tweedelijnsbijstand.

Toegankelijke en begrijpelijke rechtstaal

3. Zorgen voor aandacht voor toegankelijke en begrijpelijke rechtstaal bij magistraten en niet-magistraten om de toepassing van het recht mogelijk te maken of te vergemakkelijken

Aanbevelingen inzake klare rechtstaal formuleren ten aanzien van de verschillende overheden. Hiertoe overleg organiseren (o.a. een Staten-Generaal) met alle betrokken partners (wetgever, universiteiten, advocaten, ambtenaren, politie, etc.).

Efficiënte dienstverlening aan de burger

4. Evalueren van de dienstverlening aan de burger

- Onderzoeken of burgers en justitieactoren gebruik maken (of dat zouden wensen?) van de digitale communicatiemiddelen in hun onderlinge contacten;
- Onderzoeken welke dienstverlening aan de burger geboden wordt met betrekking tot openingsuren en of brieven worden beantwoord;
- Formuleren van aanbevelingen voor een betere dienstverlening aan de burger (openingsuren, beantwoorden van brieven);
- Promoten van digitale communicatiemiddelen in de contacten tussen justitie en de burger;
- Nagaan op welke manier er aandacht is voor de burger die niet thuis is in de digitale communicatiemiddelen.

Feedback van de burger over de werking van justitie

5. Justitiebarometer 2018

- Peilen naar het vertrouwen van de burger in het Belgische justitiële systeem.
- Peilen naar de perceptie van de burger betreffende de werking van de gerechten en parketten.
- Analyseren van de evolutie van de periodieke resultaten van deze peilingen sinds 2002.
- Formuleren van aanbevelingen aan de rechterlijke organisatie en wetgever.

6. Opinie van de gebruiker over de werking van (familie)rechtbanken

- Evalueren van de werking van de (familie)rechtbanken bij middel van opinieonderzoek bij de gebruikers ervan.
- Formuleren van aanbevelingen aan de rechterlijke organisatie en andere justitieactoren.

PROGRAMMA 2

WERKEN AAN EEN AUTONOME, PERFORMANTE EN TRANSPARANTE JUSTITIE

Een rechterlijke organisatie die autonoom wordt beheerd

7. Expertise verwerven inzake het gebruik van beheersovereenkomsten en ontwikkelen van prestatie-indicatoren

- De expertise die Frankrijk en Nederland hebben verworven sinds ze werken met beheersovereenkomsten verzamelen ten einde deze te kunnen gebruiken bij de evaluatie van de (toepassing van de) beheersovereenkomsten die zullen afgesloten worden tussen de minister van Justitie en de colleges H&R en OM.
- Een voorstel formuleren over prestatie-indicatoren die de evaluatie van de realisatie van de doelstellingen opgenomen in de beheersovereenkomsten mogelijk maken.

8. Methodologisch-technische ondersteuning bieden aan de rechterlijke organisatie voor het verbeteren van haar interne beheersing

- Ondersteunen van het organiseren van een interne auditfunctie in de steundienst van het college van de hoven en rechtbanken en van het college van het openbaar ministerie overeenkomstig de standaarden van het *"Institute of Internal Auditors"* (IIA).
- Faciliteren van het gebruik van de *"Control self assessment"* techniek in de rechterlijke organisatie in het kader van de ontwikkeling van interne beheersing binnen deze organisatie.

Een rechterlijke organisatie die haar personele middelen adequaat inzet

9. Ontwikkelen van een visie op de toekomstige magistratuur

- Een voorstel over de samenstelling van de toekomstige magistratuur ontwikkelen waarbij onder meer aandacht wordt besteed aan:
- De ondersteuning van de magistraten door juristen/referendarissen.
 - Een evenwichtige samenstelling van de magistratuur inzake diversiteit (in de zin van gender en migratieachtergrond).
 - De aantrekkelijkheid van de functie van magistraat.
 - Het probleem van beroep doen op plaatsvervaarders.

10. Onderzoeken van het gebruik van de ontwikkelde werklustmeetinstrumenten

- Onderzoeken of het om gedegen instrumenten gaat voor het bepalen van de benodigde personele middelen en de verdeling ervan over de gerechtelijke entiteiten
- Zich een beeld vormen over hoe de werklustmeting bij middel van de ontwikkelde werklustmeetinstrumenten in de praktijk werkt
- Nagaan in hoeverre ze bijdragen tot het verbeteren van de werkprocessen
- Advies verstrekken voor verbetering van de instrumenten en van het gebruik ervan bij de vaststelling en de toedeling van de personele middelen van de gerechtelijke entiteiten

11. Kwaliteitscontrole van het evaluatiesysteem van de magistraten

- De verschillende evaluatiesystemen van magistraten, mandaathouders en korpschefs evalueren en aanbevelingen formuleren aan de wetgever om de prestaties van de magistraten te bevorderen.
- Bepalen van de rol die de colleges te vervullen hebben in de ontwikkeling van dergelijke evaluatiesystemen.

Een HRJ die de personele middelen (rechters en procureurs) van de rechterlijke organisatie adequaat werft

12. Evaluatie van de selectieprocedures voor magistraat, gerechtelijk stagiair en korpschef

- Actualiseren van de criteria en procedures die gehanteerd worden door de Benoemings- en aanwijzingscommissies bij de selectie van magistraten, gerechtelijk stagiairs en korpschefs, waarbij onder meer wordt nagegaan of de kandidaten aandacht schenken aan de regels inzake positieve deontologie, oog hebben voor diversiteit en een toegankelijke, begrijpelijke rechtstaal hanteren.
- Het maken van een kritische evaluatie van de activiteiten van deze commissies en eventueel aan de hand hiervan het selectiebeleid bijsturen

13. Kwaliteitscontrole van het evaluatie-examen

- Evalueren of het mondeling evaluatie-examen nuttig en effectief is.
- Hierover rapporteren aan de minister van justitie en de wetgever.

14. Kwaliteitscontrole van het verloop van de gerechtelijke stage

- Onderzoeken of een tussentijds beoordelen van het verloop van individuele stages wenselijk is in het kader van het wervingsbeleid voor magistraten.
- Hierover rapporteren aan het evaluatiecollege voor de gerechtelijke stage, de minister van justitie en de wetgever.

Een rechterlijke organisatie die performant en transparant is

15. Ontwikkelen van het jaarlijks rapporteren aan justitieactoren en burgers

- Advies verstrekken over de inhoud van het jaarlijks werkingsverslag van iedere gerechtelijke entiteit waarbij de voorgenomen doelstellingen en de concrete prestaties van de gerechtelijke entiteit een centrale plaats krijgen.
- Hierbij een voorstel van jaarlijkse rapportering integreren inzake de opvolging van de in 2012 uitgevaardigde positieve deontologie voor magistraten (Cf. Gids voor de magistraten, principes, waarden en kwaliteiten)

16. Ontwikkelen van een jaarlijkse rapportage per college (H&R en OM) – ten behoeve van de justitieactoren en de burgers

De justitieactoren en de burger informeren over de bevindingen van een *benchmarking* van de door de gerechtelijke entiteiten behaalde resultaten die gemeten worden aan de hand van prestatie-indicatoren.

17. Het College van hoven en rechtbanken en het College van het openbaar ministerie stimuleren om aan de HRJ te rapporteren over hun interne beheersing

- De colleges jaarlijks aan de HRJ laten rapporteren over de gedurende het voorbije jaar genomen initiatieven op het vlak van interne beheersing.
- De HRJ becommentarieert deze informatie en verstrekt aanbevelingen met betrekking tot interne beheersing in een jaarlijks rapport.

De HRJ onderzoekt externe elementen die een impact hebben op de werking van justitie en vestigt de aandacht van de justitieactoren op pijnpunten

18. Onderzoeken van de impact van niet federale initiatieven op de werking van justitie

- Evalueren van de impact van initiatieven, die door andere instanties dan de federale overheid werden genomen, op de werking van justitie (bijv. justitiehuisen, welzijnsvoorzieningen; het hulpaanbod voor de gerechtelijke autoriteiten, ...).
- De aandacht van de justitieactoren vestigen op de daarbij vastgestelde pijnpunten.

19. Onderzoeken van effecten op de werking van justitie die beoogd werden met wetgeving

- Voor een aantal bij wet genomen initiatieven inzake de werking van justitie (o.a. met de “*potpourri*”-wetten, de wetgeving inzake internering, ...):
 1. nagaan van de verwachtingen van de wetgever met deze initiatieven (in memorie van toelichting),
 2. ze meetbaar maken (waaronder bepalen in hoeverre deze meetbaar zijn), en
 3. beoordelen of de bedoelde effecten werden bereikt.
- De aandacht van de justitieactoren vestigen op de daarbij vastgestelde pijnpunten.